

§8

Utredning om möjliga alternativ för politisk styrning av hjälpmedelsverksamheten i Jämtland Härjedalen (GNU/15/2019)

Sammanfattning

Den 11 november 2019 beslutade regionens samverkansråd att ge Gemensam nämnd för samordnad upphandling, lagerhållning och distribution av sjukvårdsprodukter (GNU) i uppdrag att utreda hur samverkan inom hjälpmedelsområdet skulle kunna organiseras om frågorna inte ska ingå en utökad gemensam nämnd. Formerna för hur brukarinflytande inom hjälpmedelsområdet kan utvecklas i en framtida organisation inkluderades i uppdraget. I ljuset av de diskussioner som har förts i regionens samverkansråd tolkar nämnden uppdraget som att det inom hjälpmedelsområdet inte är aktuellt att bilda ett aktiebolag eller någon annan privaträttslig sammanslutning (jmf. Länstrafiken i Jämtland AB tas in i Region Jämtland Härjedalens förvaltning). De samverkansformer som är möjliga är därför kommunalförbund, gemensam nämnd och ren avtalssamverkan. Valet av samverkansform påverkas av t.ex. verksamhetens volym, art (frivillig/obligatorisk verksamhet, myndighetsutövning eller affärsverksamhet), liksom synen på demokratifrågor, ansvarsutkrävande och medborgarinsyn. De allra flesta regioner har, likt Jämtland Härjedalen, en gemensam nämnd med länets kommuner, som regleras i någon form av samverkansavtal eller överenskommelse. I Norrbotten respektive Västerbotten finns inget gemensamt politiskt organ med beslutande mandat för hjälpmedelsverksamheten, utan regionen och kommunerna samverkar främst genom avtal. Det finns dock ett nära politiskt samarbete i dessa frågor.

Med utgångspunkt i utredningsuppdraget och den genomförda utredningen ser nämnden följande möjliga organisationsalternativ för den framtida politiska styrningen av hjälpmedelsverksamheten om hjälpmedelsfrågorna inte ska ingå en utökad gemensam nämnd:

1. Ett regionförbund för hjälpmedelsfrågor bildas,
2. Hjälpmedelsverksamheten blir kvar i en egen nämnd – GNH (jmf. Dalarnas län),
3. Ren avtalssamverkan.

Nämnden ser även följande organisatoriska möjligheter om det inte blir aktuellt att bilda en sammanslagen upphandlingsnämnd:

4. GNU behålls i dess nuvarande form,
5. Gemensam nämnd för samverkan inom drift och service, utveckling samt specialistfunktioner (GNS) utvecklas och vissa av de frågor som i dag hanteras inom GNS tas in i dagens GNU (ledamöterna i dagens GNU sitter kvar och de frågor som tas in från GNS samverkas i ett särskilt organ eller utskott),
6. Hjälpmedels- och upphandlingsfrågor inlemmas i en utökad sammanslagen nämnd med GNS (ledamöterna utgörs av KSO:er; Sociala vård- och omsorgsgruppen [SVOM] eller ett särskilt utskott utgör ett politiskt samverkansorgan för hjälpmedelsfrågor; ett särskilt

samverkansorgan eller utskott bildas också för GNS frågor). I rapporten presenteras och diskuteras samtliga dessa alternativ.

Mot bakgrund av utredningsuppdraget, nämndens utgångspunkter och utifrån den utredning som har genomförts anser GNU att det minst dåliga alternativet om en sammanslagen upphandlingsnämnd ska bildas är att hjälpmedelsfrågorna samlas i en egen nämnd. Bildandet av ett regionförbund respektive införandet av ren avtalsamverkan avstyrks.

Nämnden anser att det finns många fördelar med den nuvarande ordningen. Om det inte blir aktuellt att bilda en sammanslagen upphandlingsnämnd anser GNU att det bästa alternativet är att GNU behålls i dess nuvarande form. I andra hand förespråkas att regionens samverkansråd går vidare med att utreda en sammanslagning av GNU och GNS i enlighet med antingen alternativ 5 eller 6.

När det gäller formerna för regionalt brukarinflytande ser nämnden följande möjliga alternativ:

1. Brukarrådet för hjälpmedelsfrågor och Tillgänglighetsrådet i Region Jämtland Härjedalen har kvar samma uppdrag och roller som i dag. Insatser genomförs för att få ett ökat deltagande på brukarrådets möten.
2. Brukarrådet för hjälpmedelsfrågor behålls och insatser för att få ökat deltagande på brukarrådets möten genomförs. Reglementet för Tillgänglighetsrådet i Region Jämtland Härjedalen revideras, så att de delar av uppdraget som omfattar hjälpmedelsfrågor tas bort. Brukarrådet för hjälpmedelsfrågor blir den enda kanalen för brukarinflytande inom hjälpmedelsområdet.
3. Brukarrådet för hjälpmedelsfrågor avvecklas. Tillgänglighetsrådet i Region Jämtland Härjedalen blir den enda kanalen för brukarinflytande inom hjälpmedelsområdet.

GNU anser att frågan om hur formerna för brukarinflytande inom hjälpmedelsområdet kan utvecklas är komplex och föreslår därför att frågan ska beredas vidare i nämnden under våren 2020.

Förslag till beslut

1. Utredningsrapporten om möjliga alternativ för politisk styrning av hjälpmedelsverksamheten i Jämtland Härjedalen godkänns,
2. Utredningsrapporten överlämnas, i enlighet med uppdraget, till regions samverkansråd för vidare hantering.

Yrkande

1. Karin Näsmark (S) yrkar att det i rapporten ska förtydligas att brukarinflytande inom hjälpmedelsområdet avser regionalt brukarinflytande,
2. Bengt Bergqvist (S) yrkar att nämndens presidium ges i uppdrag att träffa företrädare för de organisationer som är representerade i Brukarrådet för hjälpmedelsfrågor för att få in

Gemensamma nämnden för
upphandling

2020-02-10

synpunkter från dem om hur närvaron på mötena kan förbättras, liksom hur brukarrådets arbete i övrigt kan förbättras.

Proposition

1. Mats Nilsson (L) ställer proposition på Karin Näsmarks (S) förslag och finner att det antas.
2. Mats Nilsson (L) ställer proposition på Bengt Bergqvists (S) förslag och finner att det antas.
3. Mats Nilsson (L) ställer proposition på regiondirektörens förslag och finner att de antas.

Beslut

1. När det gäller brukarinflytande inom hjälpmedelsområdet ska det i rapporten förtydligas att det är regionalt brukarinflytande som avses,
2. Med ändringen i punkt 1 godkänns utredningsrapporten om möjliga alternativ för politisk styrning av hjälpmedelsverksamheten i Jämtland Härjedalen,
3. Utredningsrapporten överlämnas, i enlighet med uppdraget, till regions samverkansråd för vidare hantering,
4. Nämndens presidium ges i uppdrag att träffa företrädare för de organisationer som är representerade i Brukarrådet för hjälpmedelsfrågor för att få in synpunkter från dem om hur närvaron på mötena kan förbättras, liksom hur brukarrådets arbete i övrigt kan förbättras.

Expedieras till

Regionens samverkansråd
Regionstyrelsen
Upphandlingsenheten
Hjälpmedels- och förrådsenheten
Ledningssekretariatet

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse_Möjliga alternativ för politisk styrning av hjälpmedelsverksamheten
- Utredning om möjliga alternativ för politisk styrning av hjälpmedelsverksamheten

2020-02-04

Sekretariatet
Christian Olsson
Tfn: 063-147639
E-post: christian.olsson@regionjh.se

GNU/15/2019

Utredning om möjliga alternativ för politisk styrning av hjälpmedelsverksamheten i Jämtland Härjedalen

Ärendebeskrivning

Den 11 november 2019 beslutade regionens samverkansråd att ge Gemensam nämnd för samordnad upphandling, lagerhållning och distribution av sjukvårdsprodukter (GNU) i uppdrag att utreda hur samverkan inom hjälpmedelsområdet skulle kunna organiseras om frågorna inte ska ingå en utökad gemensam nämnd. Formerna för hur brukarinflytande inom hjälpmedelsområdet kan utvecklas i en framtida organisation inkluderades i uppdraget.

I ljuset av de diskussioner som har förts i regionens samverkansråd tolkar nämnden uppdraget som att det inom hjälpmedelsområdet inte är aktuellt att bilda ett aktiebolag eller någon annan privaträttslig sammanslutning (jmf. Länstrafiken i Jämtland AB tas in i Region Jämtland Härjedalens förvaltning). De samverkansformer som är möjliga är därför kommunalförbund, gemensam nämnd och ren avtalssamverkan. Valet av samverkansform påverkas av t.ex. verksamhetens volym, art (frivillig/obligatorisk verksamhet, myndighetsutövning eller affärsverksamhet), liksom synen på demokratifrågor, ansvarsutkrävande och medborgarinsyn.

De allra flesta regioner har, likt Jämtland Härjedalen, en gemensam nämnd med länets kommuner, som regleras i någon form av samverkansavtal eller överenskommelse. I Norrbotten respektive Västerbotten finns inget gemensamt politiskt organ med beslutande mandat för hjälpmedelsverksamheten, utan regionen och kommunerna samverkar främst genom avtal. Det finns dock ett nära politiskt samarbete i dessa frågor.

Med utgångspunkt i utredningsuppdraget och den genomförda utredningen ser nämnden följande möjliga organisationsalternativ för den framtida politiska styrningen av hjälpmedelsverksamheten om hjälpmedelsfrågorna inte ska ingå en utökad gemensam nämnd:

1. Ett regionförbund för hjälpmedelsfrågor bildas,
2. Hjälpmedelsverksamheten blir kvar i en egen nämnd – GNH (jmf. Dalarnas län),
3. Ren avtalssamverkan.

Nämnden ser även följande organisatoriska möjligheter om det inte blir aktuellt att bilda en sammanslagen upphandlingsnämnd:

4. GNU behålls i dess nuvarande form,
5. Gemensam nämnd för samverkan inom drift och service, utveckling samt specialistfunktioner (GNS) avvecklas och vissa av de frågor som i dag hanteras inom GNS

tas in i dagens GNU (ledamöterna i dagens GNU sitter kvar och de frågor som tas in från GNS samverkas i ett särskilt organ eller utskott),

6. Hjälpmedels- och upphandlingsfrågor inlemmas i en utökad sammanslagen nämnd med GNS (ledamöterna utgörs av KSO:er; Sociala vård- och omsorgsgruppen [SVOM] eller ett särskilt utskott utgör ett politiskt samverkansorgan för hjälpmedelsfrågor; ett särskilt samverkansorgan eller utskott bildas också för GNS frågor). I rapporten presenteras och diskuteras samtliga dessa alternativ.

Mot bakgrund av utredningsuppdraget, nämndens utgångspunkter och utifrån den utredning som har genomförts anser GNU att det minst dåliga alternativet om en sammanslagen upphandlingsnämnd ska bildas är att hjälpmedelsfrågorna samlas i en egen nämnd. Bildandet av ett regionförbund respektive införandet av ren avtalssamverkan avstyrks.

Nämnden anser att det finns många fördelar med den nuvarande ordningen. Om det inte blir aktuellt att bilda en sammanslagen upphandlingsnämnd anser GNU att det bästa alternativet är att GNU behålls i dess nuvarande form. I andra hand förespråkas att regionens samverkansråd går vidare med att utreda en sammanslagning av GNU och GNS i enlighet med antingen alternativ 5 eller 6.

När det gäller formerna för brukarinflytande ser nämnden följande möjliga alternativ:

1. Brukarrådet för hjälpmedelsfrågor och Tillgänglighetsrådet har kvar samma uppdrag och roller som i dag. Insatser genomförs för att få ett ökat deltagande på brukarrådets möten.
2. Brukarrådet för hjälpmedelsfrågor behålls och insatser för att få ökat deltagande på brukarrådets möten genomförs. Tillgänglighetsrådets reglemente revideras, så att de delar av uppdraget som omfattar hjälpmedelsfrågor tas bort. Brukarrådet för hjälpmedelsfrågor blir den enda kanalen för brukarinflytande inom hjälpmedelsområdet.
3. Brukarrådet för hjälpmedelsfrågor avvecklas. Tillgänglighetsrådet blir den enda kanalen för brukarinflytande inom hjälpmedelsområdet.

GNU anser att frågan om hur formerna för brukarinflytande inom hjälpmedelsområdet kan utvecklas är komplex och föreslår därför att frågan ska beredas vidare i nämnden under våren 2020.

Regiondirektörens förslag

1. Utredningsrapporten om möjliga alternativ för politisk styrning av hjälpmedelsverksamheten i Jämtland Härjedalen godkänns,
2. Utredningsrapporten överlämnas, i enlighet med uppdraget, till regionsamverkansråd för vidare hantering.

I tjänsten
Hans Svensson
Regiondirektör

Mikael Ferm
Regionstabschef

Utdrag till

Regionens samverkansråd
Regionstyrelsen
Upphandlingsenheten
Hjälpmedels- och förrådsenheten
Ledningssekretariatet

Gemensam nämnd för samordnad upphandling,
lagerhållning och distribution av sjukvårdsprodukter

2020-02-10

GNU/15/2018

Möjliga alternativ för politisk styrning av hjälpmedelsverksamheten i Jämtland Härjedalen

Innehållsförteckning

Inledning	3
Möjliga alternativ för politisk styrning av hjälpmedelsverksamheten – analys, bedömning och förslag	3
Regionalt brukarinflytande inom hjälpmedelsområdet – analys, bedömning och förslag	7
Utredningsuppdraget	9
Genomförandet av utredningsuppdraget (metod, material och avgränsning)	9
Rättslig reglering av betydelse.....	10
Övriga förutsättningar av relevans för hjälpmedelsområdet	10
Region Jämtland Härjedalen	11
Regionalt brukarinflytande inom hjälpmedelsområdet.....	15
Bilaga 1 – Hjälpmedel och MTP (definitioner och omfattning).....	18
Bilaga 2 – Rättslig reglering av betydelse.....	20
Bilaga 3 – Kommunala (och regionala) samverkansformer.....	27
Bilaga 4 – Utblick – politisk styrning av hjälpmedelsverksamheten i andra delar av Sverige.....	31
Bilaga 5 – Intervjuer med politiker och tjänstemän	41
Bilaga 6 – Förteckning över intervjuade personer	43
Bilaga 7 – Arbetsordning för Brukarråd	44
Bilaga 8 – Medlemsföreningar i Funktionsrätt Jämtland Härjedalen	46
Bilaga 9 – Samarbetsavtal för Gemensam nämnd mellan Jämtlands läns landsting och länets samtliga kommuner avseende samordnad upphandling, lagerhållning och distribution av sjukvårdsprodukter	47
Bilaga 10 – Delegationsordning GNU.....	50

Inledning

Regionens samverkansråd har gett Gemensam nämnd för samordnad upphandling, lagerhållning och distribution av sjukvårdsprodukter (GNU) i uppdrag att utreda hur samverkan inom hjälpmedelsområdet skulle kunna organiseras om frågorna inte ska ingå en utökad gemensam nämnd. Formerna för hur brukarinflytande inom hjälpmedelsområdet kan utvecklas i en framtida organisation inkluderades i uppdraget.

I denna utredningsrapport beskrivs hur den politiska styrningen inom hjälpmedelsområdet är organiserad och fungerar i dag, hur den rättsliga regleringen ser ut, vilka samverkansformer som finns och för- respektive nackdelar med dessa. Utifrån den genomförda utredningen redovisas möjliga styrningsalternativ, en bedömning av de olika alternativen liksom förslag till framtida hantering av frågan. Genom rapporten återrapporteras uppdraget i sin helhet.

Möjliga alternativ för politisk styrning av hjälpmedelsverksamheten – analys, bedömning och förslag¹

Syftet med bildandet av GNU var att öka möjligheten att ge lika vård för alla, underlätta överlämnande av patienter mellan huvudmännen och sänka kostnaderna. Det målet har fortsatt varit utgångspunkten för nämndens arbete och GNU anser att målet har förverkligats tack vare den samverkan som sker inom ramen för nämndens arbete.

Mot den bakgrunden och i ljuset av diskussionen om en sammanslagning av gemensamma nämnder anser GNU att en eventuell omorganisation bör resultera i färre nämnder än i dag och ett bättre nyttjande av administrativa och ekonomiska resurser. Detta samtidigt som det fortsatt finns möjlighet till politisk styrning i en gemensam samverkansform, som möjliggör en god kvalitet i besluten liksom att kostnaderna för hjälpmedel och medicintekniska produkter (MTP) kan hållas nere.

Med utgångspunkt i utredningsuppdraget och den genomförda utredningen ser nämnden följande möjliga organisationsalternativ för den framtida politiska styrningen av hjälpmedelsverksamheten om hjälpmedelsfrågorna inte ska ingå en utökad gemensam nämnd:

1. Ett regionförbund för hjälpmedelsfrågor bildas,
2. Hjälpmedelsverksamheten blir kvar i en egen nämnd – GNH (jmf. Dalarnas län),
3. Ren avtalssamverkan.

Nämnden ser även följande organisatoriska möjligheter om det inte blir aktuellt att bilda en sammanslagen upphandlingsnämnd:

4. GNU behålls i dess nuvarande form,

---

¹ Se nedan bilagorna 1-6 för bakgrundsinformation till analys, bedömning och förslag i detta avsnitt.

5. Gemensam nämnd för samverkan inom drift och service, utveckling samt specialistfunktioner (GNS) avvecklas och vissa av de frågor som i dag hanteras inom GNS tas in i dagens GNU (ledamöterna i dagens GNU sitter kvar och de frågor som tas in från GNS samverkas i ett särskilt organ eller utskott),
6. Hjälpmedels- och upphandlingsfrågor inlemmas i en utökad sammanslagen nämnd med GNS (ledamöterna utgörs av KSO:er; Sociala vård- och omsorgsgruppen [SVOM] eller ett särskilt utskott utgör ett politiskt samverkansorgan för hjälpmedelsfrågor; ett särskilt samverkansorgan eller utskott bildas också för GNS frågor).

1. Ett regionförbund för hjälpmedelsfrågor bildas

Genom att bilda ett regionförbund skulle hjälpmedelsområdet komma att få en friare roll i förhållande till kommunerna och regionen, eftersom regionförbundet skulle bli en egen juridisk person med egen rättskapacitet. Det innebär att GNU:s uppgifter skulle flyttas över till regionförbundet, som blir huvudman för verksamheten med egen budget. Det främsta argumentet för att skapa ett regionförbund är att det är möjligt att skapa en ny gemensam organisation och att denna kan ha en tydligt identifierbar, men separat, ekonomi.

Under utredningens gång har nämnden inte funnit någon region som har organiserat hjälpmedelsverksamheten i ett regionförbund. GNU ser heller inte någon uppenbar fördel med att byta organisationsform från gemensam nämnd till kommunalförbund. Utifrån hjälpmedelsverksamhetens omfattning och karaktär behövs ingen separat ekonomi. Vidare ser nämnden snarare en risk i att detta alternativ blir onödigt otympligt och administrativt betungande. Eftersom hjälpmedel och MTP får en allt större betydelse för utvecklingen av vården anser nämnden att det är viktigt att det finns möjlighet till en väl avvägd politisk styrning av hjälpmedelsverksamheten. Det talar för att hjälpmedelsverksamheten bör föras närmare övriga verksamheter inom hälso- och sjukvårdsområdet, snarare än ges en friare roll i förhållande till dessa.

2. Hjälpmedelsfrågorna samlas i en egen nämnd (GNH)

En möjlighet för det fall att upphandlingsfrågorna ska koncentreras till en nämnd är att bryta ut hjälpmedelsfrågorna till en egen nämnd (GNH). Denna ordning tillämpas i Dalarnas län (se [bilaga 4](#)). Detta alternativ skulle inte medföra någon dramatisk skillnad mot den ordning som råder i dagsläget. Dock skulle samverkansavtalet, reglementet, antalet möten per år och formerna för dessa m.m. i så fall behöva revideras, vilket skulle kräva en viss arbetsinsats för samtliga parter. Vidare skulle detta alternativ inte resultera i färre nämnder än i dag och ett bättre nyttjande av administrativa och ekonomiska resurser, utan det motsatta: Det skulle snarare innebära fler möten och ett ökat behov av administrativa resurser.

3. Ren avtalssamverkan införs inom hjälpmedelsområdet

Verksamheten inom hjälpmedelsområdet regleras redan i dag till största del genom avtal. En fördel med ren avtalssamverkan är att beslutsprocessen blir kortare. Denna lösning kräver även något mindre administration jämfört med en nämnd.

Avtalssamverkan skulle även kunna medföra andra fördelar, till exempel möjlighet att viss specialistkompetens knyts till verksamheten som i dag inte finns direkt knuten till densamma.

Till exempel saknas i dag representanter från primärvården i Beredningsgruppen för hjälpmedel, något som har önskats men inte tillgodosetts. Ett avtal skulle i ett sådant fall kunna "höja ambitionsnivån" och föreskriva att en viss verksamhetsgren eller kompetens ska ingå. Detta skulle dock sannolikt kunna lösas även med dagens organisation, dvs. utan ren avtalssamverkan.

Trots att varje part har mandat att på egen hand besluta om hjälpmedelsfrågor skulle det dock även med ren avtalssamverkan fortsatt att behövas något eller några samverkansorgan (jmf. Region Norrbotten och Västerbotten, [bilaga 4](#)). Hjälpmedel och MTP utgör även en rörlig marknad med omfattande utveckling av nya produkter och innovationer, som enligt nämnden inte lämpar sig särskilt väl för ren avtalssamverkan. Detta då marknaden helt säkert kan komma att förändras mycket under avtalsperioden. Som har nämnts ovan får frågor om hjälpmedel och MTP en allt större betydelse för utvecklingen av vården. Nämnden anser att det är viktigt att det finns möjlighet till en gemensam och direkt politisk styrning av verksamheten då behov uppstår, vilket blir svårare om verksamheten helt styrs av avtal.

4. GNU behålls i dess nuvarande form

Nämnden anser att det finns många fördelar med den nuvarande ordningen. Det finns ett utvecklat utbyte mellan upphandlings- och hjälpmedelsverksamheten. Därför finns fördelar med att fortsatt behandla såväl upphandling som frågor om rutiner och tillämpningsanvisningar för hjälpmedel och MTP i samma nämnd. För hjälpmedelsverksamheten kräver en omfattande teknikutveckling och många nya sortiments- och produktfrågor en god beredning såväl inom den egna vårdgivaren som i gemensam samverkan. Eftersom frågor om hjälpmedel och MTP får allt större betydelse för utvecklingen av vården är det viktigt att det finns möjlighet till en väl avvägd politisk styrning inom verksamhetsområdet. En stor fördel med den nuvarande ordningen i GNU är att ledamöterna även sitter i sina respektive hälso- och sjukvårdsnämnder eller motsvarande inom kommuner och regionen. Det betyder att ledamöterna har vetskap om vad som händer ute i kommunerna, som kan ha betydelse för nämndens beslut. Vidare besitter ledamöterna också sakkunskap i nämndens frågor.

Utifrån de utredningar som har gjorts hittills har nämnden svårt att se att några ekonomiska vinster kan uppnås endast genom att de gemensamma nämnderna slås ihop till en nämnd.

5. GNS avvecklas och vissa av de frågor som i dag hanteras inom GNS tas in i dagens GNU (ledamöterna i dagens GNU sitter kvar och de frågor som tas in från GNS samverkas i ett särskilt organ eller utskott)

GNS har inte uppnått sin fulla potential och att det råder olika uppfattningar inom kommunerna om hur nämnden ska användas. GNU anser att ett annat möjligt alternativ därför är att GNS avvecklas och att vissa av de frågor som i dag hanteras inom den nämnden - främst IT-upphandlingar där regionen och kommunerna har gemensamma intressen och överlappande kompetenser - tas in i nuvarande GNU. Det skulle innebära att ledamöterna i dagens GNU sitter kvar och GNU på så sätt behålls intakt. Det medför ett behov av att de frågor som förs in i nämnden från GNS behöver beredas särskilt i ett annat samverkansorgan. Detta organ skulle kunna vara kommunchefgruppen, alternativt att en särskild

beredningsgrupp för IT-, service- och driftsfrågor inrättas (motsvarande Beredningsgruppen för hjälpmedel). Ett annat alternativ är att ett särskilt utskott för dessa frågor inrättas under nämnden (jmf. Kollektivtrafikutskott under Regionala utvecklingsnämnden). Detta alternativ kommer troligen att medföra ett behov av fler, alternativt längre, möten i GNU.

6. Hjälpmedels- och upphandlingsfrågor inlemmas i en utökad sammanslagen nämnd med GNS (ledamöterna utgörs av KSO:er; SVOM eller ett särskilt utskott utgör ett politiskt samverkansorgan för hjälpmedelsfrågor; ett särskilt samverkansorgan eller utskott bildas också för GNS frågor)

GNU ser även ett annat liknande alternativ, dvs. att hjälpmedelsfrågorna inkluderas i en utökad sammanslagen nämnd där även upphandlingsfrågor och de frågor som i dag hanteras inom GNS ingår. SVOM skulle då kunna utgöra ett beredande samverkansorgan under nämnden. För hjälpmedelsverksamheten kräver en omfattande teknikutveckling och många nya sortiments- och produktfrågor en god beredning såväl inom den egna vårdgivaren som i gemensam samverkan. En stor fördel med SVOM är att delvis samma ledamöter som sitter i GNU eller med motsvarande kompetens sitter i SVOM. När Hjälpmedelspolicyn bereddes skedde det just i SVOM, varför nämndens frågor redan har hanterats i det sammanhanget. Ett annat alternativ är att ett särskilt utskott för hjälpmedelsfrågor inrättas under nämnden. Om detta alternativ vinner gehör bör det övervägas om Beredningsgruppen för hjälpmedelsfrågor ska utökas. Vidare kan antalet möten i SVOM komma att behöva utökas. Även detta alternativ kan medföra ett behov av att IT-, service- och driftsfrågor under nuvarande GNS behöver beredas särskilt i ett annat samverkansorgan eller att ett utskott inrättas under nämnden (se punkt 5 ovan). Likaså kommer detta alternativ troligen att medföra ett behov av fler, alternativt längre, möten i en utökad nämnd.

Förslag

Mot bakgrund av utredningsuppdraget, nämndens utgångspunkter och utifrån den utredning som presenteras i rapporten anser GNU att det minst dåliga alternativet om en sammanslagen upphandlingsnämnd ska bildas är att hjälpmedelsfrågorna samlas i en egen nämnd (GNH). Det organisationsalternativet bedöms ge bäst förutsättningar för den framtida politiska styrningen av hjälpmedelsområdet om frågorna inte ska ingå en utökad gemensam nämnd. Som har nämnts ovan skulle detta alternativ dock inte resultera i färre nämnder än i dag och ett bättre nyttjande av administrativa och ekonomiska resurser, utan det motsatta. Det medför att de fördelar som skulle uppnås med en omorganisation till stor del uteblir. Exakt hur en sådan omorganisation ska genomföras bör i så fall utredas vidare.

Bildandet av ett regionförbund respektive införandet av ren avtalssamverkan avstyrks.

Nämnden anser att det finns många fördelar med den nuvarande ordningen. Om det inte blir aktuellt att bilda en sammanslagen upphandlingsnämnd anser GNU att det bästa alternativet är att GNU behålls i dess nuvarande form. Detta eftersom nuvarande organisation bedöms vara ändamålsenlig och effektiv. Dock kan vissa förändringar i nämndens arbetssätt behöva göras med anledning av de synpunkter som framkom i intervjuer med förtroendevalda och tjänstemän med anknytning till GNU, se bilaga 5.

I andra hand förespråkas att regionens samverkansråd går vidare med att utreda en sammanslagning av GNU och GNS i enlighet med antingen alternativ 5 eller 6 ovan. På sätt skulle en organisation med färre nämnder och därmed minskat nyttjande av administrativa och ekonomiska resurser kunna uppnås. Detta samtidigt som det finns möjlighet till politisk styrning i en gemensam samverkansform, som möjliggör fortsatt god kvalitet i besluten liksom att fler produkter kan upphandlas och kostnaderna således hållas nere. Båda dessa alternativ skulle medföra ett behov av att se över om och i så fall hur IT-, service- och driftsfrågor respektive hjälpmedelsfrågor ska beredas särskilt i ett redan befintligt samverkansorgan eller i ett nytt. Exakt hur en utökad nämnd skulle komma att organiseras samt hur den verksamhet som i dag ryms inom ramen för GNS ska hanteras vid en eventuell omorganisation bör utredas vidare.

Regionalt brukarinflytande inom hjälpmedelsområdet – analys, bedömning och förslag²

Inom Region Jämtland Härjedalen finns Brukarrådet för hjälpmedelsfrågor. Vidare finns även Tillgänglighetsrådet i Region Jämtland Härjedalen, som bland annat har i uppdrag att bevaka hjälpmedelsförsörjningens utveckling i enlighet med hjälpmedelspolicyn för länet, sprida information om funktionshinders- och hjälpmedelsfrågor till berörda i länet, liksom att följa forskning och utveckling inom funktionshinder och hjälpmedelsområdet. Uppgifterna för Brukarrådet för hjälpmedelsfrågor och Tillgänglighetsrådet i Region Jämtland Härjedalen tangerar varandra och är till viss del desamma. Flera av organisationerna är genom Funktionsrätt Jämtland Härjedalen representerade i båda råden. Till skillnad från Brukarrådet för hjälpmedel är Tillgänglighetsrådet mer tydligt knutet till politiken i Region Jämtland Härjedalen. Rätten att väcka ärenden hos regionstyrelsen föreligger dock för både Brukarrådet för hjälpmedelsfrågor och Tillgänglighetsrådet. I Brukarrådet för hjälpmedelsfrågor förs diskussioner på en relativt sett detaljerad nivå inom hjälpmedelsområdet, medan Tillgänglighetsrådet i Region Jämtland Härjedalen i dessa frågor håller sig på en mer övergripande nivå.

Förslag

Nämnden ser följande möjliga alternativ:

1. Brukarrådet för hjälpmedelsfrågor och Tillgänglighetsrådet i Region Jämtland Härjedalen har kvar samma uppdrag och roller som i dag. Insatser genomförs för att få ett ökat deltagande på brukarrådets möten.
2. Brukarrådet för hjälpmedelsfrågor behålls och insatser för att få ökat deltagande på brukarrådets möten genomförs. Däremot revideras reglementet för Tillgänglighetsrådet i Region Jämtland Härjedalen så att de delar av uppdraget som omfattar hjälpmedelsfrågor

² Se mer nedan under avsnittet *Brukarinflytande inom hjälpmedelsområdet* för bakgrundsinformation till analys, bedömning och förslag i detta avsnitt.

tas bort. Brukarrådet för hjälpmedelsfrågor blir den enda kanalen för brukarinflytande inom hjälpmedelsområdet.

3. Brukarrådet för hjälpmedelsfrågor avvecklas. Tillgänglighetsrådet i Region Jämtland Härjedalen blir den enda kanalen för brukarinflytande inom hjälpmedelsområdet.

GNU anser att frågan om hur formerna för det regionala brukarinflytandet inom hjälpmedelsområdet kan utvecklas är komplex och föreslår därför att frågan ska beredas vidare i nämnden under våren 2020. Levande bibliotek är en intressant idé, som på sikt bör kunna införas och utvecklas vidare t.ex. när det gäller hjälpmedel och MTP. Levande bibliotek har dock ännu inte införts i Jämtland Härjedalen, varför GNU anser att denna möjlighet i nuläget bör avvaktas.

Utredningsuppdraget

Sammanslagning av gemensamma nämnder har under en tid diskuterats i såväl politiska som tjänstemannaforum och regionens samverkansråd har fått i uppdrag att hålla samman en utredning av frågan. Som ett första steg i att försöka få fram en gemensam målbild för en eventuell sammanslagning beslutade rådet i september 2019, § 42, att skicka en begäran om synpunkter till samtliga parter (befintliga gemensamma nämnder samt styrelse hos respektive part). I ett andra steg beslutade regionens samverkansråd vid sitt sammanträde den 1 november 2019, § 64, att

1. Region Jämtland Härjedalen och Östersunds kommun får i uppdrag att gemensamt utreda förutsättningarna och begränsningarna för en gemensam regional nämnd utifrån ett upphandlingsperspektiv, och om det finns upphandlingsområden som idag hanteras inom den kommunala upphandlingsnämnden som inte kan ingå i en regional nämnd.
2. Gemensam nämnd för samordnad upphandling, lagerhållning och distribution av sjukvårdsprodukter får i uppdrag att utreda hur samverkan inom hjälpmedelsområdet skulle kunna organiseras om frågorna inte ska ingå en utökad gemensam nämnd. Formerna för hur brukarinflytande inom hjälpmedelsområdet kan utvecklas i en framtida organisation inkluderas i uppdraget.
3. Uppdragen ska återredovisas vid samverkansrådets sammanträde i februari.

Genomförandet av utredningsuppdraget (metod, material och avgränsning)

I ljuset av de diskussioner som har förts i regionens samverkansråd tolkar nämnden uppdraget som att det inom hjälpmedelsområdet inte är aktuellt att bilda ett aktieföretag eller någon annan privaträttslig sammanslutning. Trenden är snarare den motsatta i och med att Länstrafiken AB från och med den 1 juli 2020 ska ingå i Region Jämtland Härjedalens förvaltning i stället för att bedriva verksamheten i bolagsform. De samverkansformer som är möjliga och redovisas är därför kommunalförbund, gemensam nämnd och ren avtalsamverkan.

Den politiska styrningen av hjälpmedelsområdet och själva hjälpmedelsverksamheten är givetvis tätt förknippade med varandra. Den här utredningen fokuserar dock på den politiska styrningen inom hjälpmedelsområdet och utelämnar således detaljer kring hur hjälpmedelsverksamheten regleras, organiseras respektive fungerar i praktiken.

Främst kvalitativ metod har använts. Korta intervjuer har genomförts med centrala personer inom Region Jämtland Härjedalen, Strömsunds kommun och i Region Västerbotten. Även litteraturstudier och granskning av relevant författningsreglering m.m. har genomförts. Kvantitativ metod har använts endast i en begränsad del av uppdraget (se Ärenden och beslut i GNU).

Rättslig reglering av betydelse

Den rättsliga regleringen av betydelse återfinns främst i 3, 5 och 9 kap. KL, liksom i lagen (2003:192) om gemensam nämnd inom vård- och omsorgsområdet. Se [bilaga 2](#) för utförlig information om gällande regelverk.

Övriga förutsättningar av relevans för hjälpmedelsområdet

Region Jämtland Härjedalens ekonomiska situation är fortsatt allvarlig. Fokus ligger på att minska kostnaderna, återställa det balanserade underskottet och stärka soliditeten. Det ska ske genom tydliga krav på besparingsåtgärder och effektiviseringar. För nämndens verksamhet innebär det främst en strävan efter att fler produkter ska vara upphandlade.³

Även kommunernas ekonomiska situation är ansträngd. För att kunna följa kommunernas kostnader och inköp får GNU årligen en presentation av förrådets och hjälpmedelscentralens statistik inom området.

I november 2019 beslutade nämnden om en ny överenskommelse om MTP mellan regionen och länets kommuner. Frågor om ny teknik kommer att öka i takt med teknikutvecklingen och mer nära vård. För traditionella hjälpmedel finns en utarbetad process för omvärldsbevakning, riskbedömning och framtagande av forskrivardirektiv. Dock saknas en liknande rutin för ordnat införande även för sjukvårdsmaterial och klinikbunden utrustning. En utredning har genomförts om hur organisationen för MTP - från det att behov uppmärksammas inom vården fram till dess behandling upphör - kan möta nya förutsättningar för att tillgodose kostnadseffektiv och patientsäker vård i hemmet. Utredningens mål var att beskriva hur ett standardiserat system för sortimentsurval skulle kunna se ut för all MTP och förbrukningsvaror inom länet.⁴ Beslut om ytterligare genomlysning av ordnat införande och ansvarsfördelning pågår.⁵

SKR:s styrelse rekommenderade 2019-03-15 regionerna att gemensamt etablera en samverkansmodell för medicinteknik – där hjälpmedel ingår – som förbereds under 2019 och går i skarp drift fr.o.m. 2020. Huvudinriktningen är att tillskapa en nationell och regiongemensam process för införande av ny medicinteknik, men modellen ger även möjlighet till annan mer strukturerad medicinteknisk samverkan även på sjukvårdsregional nivå. Utöver det nationella behöver regionen upprätta ett lokalt kunskapsråd. Nämnden informerades om detta vid sammanträdet den 17 september 2019.

Ny lagstiftning för MTP har antagits inom EU, som innebär att två nya förordningar successivt ska ersätta de tidigare gällande direktiven. Syftet med de antagna förordningarna är att

³ Region Jämtland Härjedalen, Regionplan och budget 2020-2022, s. 11 f.

⁴ Region Jämtland Härjedalen (2019). *Medicintekniska produkter MTP, organisation och förutsättningar att möta behov i patientens hem.*

⁵ Utredning om hantering av Medicintekniska produkter och logistik för att möta framtida behov av Nära vård (Dnr RS/631/2019). *Slutrapporten presenterades den 7 februari 2020??.*

fastställa ett kraftfullt, öppet, förutsebart och hållbart regelverk för MTP, som garanterar en hög hälso- och säkerhetsnivå och stöder innovation. De två nya förordningarna har trätt i kraft samtidigt, men de börjar tillämpas vid olika tidpunkter. De kommer att gälla parallellt med den tidigare lagstiftningen under en period om tre (MDR) respektive fem år (IVDR). Den nya lagstiftningen kommer bl.a. att ställa högre krav på spårbarhet och dokumentation, vilket väntas få stor påverkan inom hjälpmedelsområdet.⁶

I juni 2018 antog riksdagen regeringens förslag om att göra FN:s konvention om barnets rättigheter till svensk lag. Beslutet innebär ett förtydligande av att domstolar och rättstillämpare ska beakta de rättigheter som följer av barnkonventionen. Barnets rättigheter ska beaktas vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser i mål och ärenden som rör barn. En inkorporering av barnkonventionen bidrar till att synliggöra barnets rättigheter. Det är ett sätt att skapa en grund för ett mer barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet. Lagen trädde i kraft den 1 januari 2020.⁷

Region Jämtland Härjedalen

Nuvarande ordning – GNU

GNU inrättades 2002 där samverkan sker mellan Region Jämtland Härjedalen och länets kommuner. Syftet med nämnden är att genom att samordna upphandling, lagerhållning och distribution av sjukvårdsprodukter och hjälpmedel ge hög kvalitet och bästa möjliga kostnadseffektivitet. Nämnden är organiserad i Region Jämtland Härjedalens politiska organisation.

Bakgrund och syfte med samverkan i en gemensam nämnd

GNU bildades i syfte att öka möjligheten att ge lika vård för alla, underlätta överlämnande av patienter mellan huvudmännen och sänka kostnaderna. Ett gemensamt regelverk och samarbetsavtal ansågs kunna bidra till ökad trygghet och sammanhängande vård för patienten genom att de behandlas med samma produkter oavsett var de vårdas. Att samnyttja regionens upphandling, förråd och transporter med kommunerna bidrar till ett bättre nyttjande av samhällsresurser i och med sänkta kostnader.

Inledningsvis hanterade nämnden endast upphandling av sjukvårdsprodukter. Hjälpmedel tillkom under 2009. Hjälpmedelsfrågor infördes utifrån att det ansågs finnas ett behov av ett gemensamt beslutsorgan för hjälpmedelsfrågor i länet. Innan nämndens bildande upphandlade kommuner och dåvarande region själva sina sjukvårdsprodukter. Det innebar att de olika huvudmännen använde olika produkter. Det medförde även längre väntetider, olägenheter för patienter och högre kostnader. Samverkan i upphandlingsärenden har resulterat i en effektivare upphandlingsprocess, gemensamt sortiment och utökad samverkan mellan parterna. Personal från kommunernas verksamheter har påverkansmöjlighet genom att delta i referensgrupper i samband med upphandling samt vid utställningar, informationer och utbildningar.

⁶ <https://lakemedelsverket.se/malgrupp/Foretag/Medicinteknik---ny-lagstiftning/>

⁷ <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/barnkonventionen-som-svensk-lag/>

Enligt samverkansavtalet ska det finnas en tjänstemannagrupp med uppgift att handlägga och bereda ärenden till nämnden som berör hjälpmedelsverksamheten, ansvara för att beslut och information delges kontaktpersonerna i kommuner och region, svara för omvärldsbevakning av hjälpmedelsfrågor av övergripande karaktär samt ge information till verkställande funktioner inom regionen och kommunerna och följa utvecklingen inom hjälpmedelsområdet. Beredningsgruppen består av tjänstemän från kommuner och region som är insatta i hjälpmedelsförsörjningen för länet. Till beredningsgruppen inkommer frågor från brukare, förskrivare och klinik om att införa produkter i sortimentet. Beredningsgruppen arbetar tillsammans med Brukarrådet för hjälpmedelsfrågor.

Styrande dokument

Den gemensamma nämndens uppdrag styrs av ett reglemente⁸ och samarbetsavtal⁹.

Nämndens uppgifter är enligt fastställt reglemente att:

- På affärsmässiga villkor svara för samordnad upphandling, lagerhållning och distribution av sjukvårdsprodukter och hjälpmedel. Med sjukvårdsprodukter avses produkter som används i sjukvård eller sjukvårdsliknande verksamhet samt hjälpmedel som hjälpmedelscentralen har ansvar för att tillhandahålla i länets kommuner och regionen.
- Erbjuda hjälpmedel för funktionshindrade till dem som är bosatta i kommunerna i länet. Nämnden får besluta om vilka hjälpmedel som ska finnas och till vilken hjälpmedelsgrupp det ska höra. Nämndens får besluta om tillämpningsanvisningar och rutiner för verksamheten, tolkning av hjälpmedelsfrågor där oklarheter råder och övergripande prioriteringsärenden (egenansvar gällande fritid, dubbelutrustning och liknande).
- Ansvara för att sortimentsurval sker på ett sådant sätt att kommuner, region och brukarorganisationer har inflytande, att utvärdering och uppföljning sker av hjälpmedelsverksamheten ur ett brukarperspektiv och att verksamheten drivs ekonomiskt och rationellt och med hög kvalitet vad avser kompetens, service och kostnadseffektivitet.

Det finns också en hjälpmedelspolicy¹⁰, en MTP-överenskommelse¹¹ och ett hemsjukvårdsavtal¹² som reglerar samverkan inom dessa frågor.

Hjälpmedelspolicyn antogs av regionfullmäktige och alla fullmäktige i länets kommuner den 1 april 2017. Den beskriver synsätt och viljeinriktning för hjälpmedelsförsörjningen i länet. Policyen gäller alla verksamheter som hanterar hjälpmedel inom eller i samverkan med region Jämtland Härjedalen eller länets kommuner. För hjälpmedelspolicy samt tillägget ”Definitioner och direktiv inom hjälpmedelsverksamheten” och dess revidering ansvarar Region Jämtland Härjedalens och kommunernas fullmäktige. Utöver dessa två dokument

8

<https://www.regionjh.se/download/18.76fa7346168772969d165/1548419918651/Samlad%20fil%20med%20arbetsordning,%20reglementen%20mm.pdf>, s. 42.

⁹ Se bilaga 9.

¹⁰ <https://diariet.regionjh.se/diariet/files/f3c6fd6d-fcb8-4027-948b-5148f2dc5dfd.pdf>

11

<http://www.google.se/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=2ahUKEwi845Pb4f7mAhWJposKHW8aDMMQFjACegQIAhAB&url=http%3A%2F%2Fcenturi.jll.se%2FViewItem.aspx%3Fregno%3D25551&usq=AOvVaw08uRJJ-aMf6ufhJxDbBN2P>

12

<https://www.regionjh.se/forpersonalovrigavardgivarepartners/samverkankommunregion/avtalochoverenskommelser/gemensamt/samverkansavtalet.4.7f464a791555012adc8f445.html>

finns en Hjälpmedelshandbok med verksamhetsnära rutiner för hjälpmedelsförsörjning, till stöd för förskrivarna. För dessa dokument ansvarar GNU.

När det gäller MTP och hjälpmedel inom Hjälpmedelscentralens (HMC) sortiment finns via GNU Överenskommelse om MTP (2020-2021) med länets kommuner. Hemsjukvårdsavtalet (bilaga 7) innehåller gällande medicintekniskt ansvarig (MTA) skrivningar om medicinteknisk utrustning registrerad hos MTA och som ägs av kommunen. Ansvar för av kommunen inköpta produkter som registrerats hos respektive utförare HMC och MTA är likartat. Det som finns registrerat i respektive systemstöd har försörjaren därmed åtagit sig service och kontroller som ingår i avtalet. Skillnaden är att från HMC kan kommunerna köpa och hyra produkter ur befintligt sortiment. Hur avgränsningen sker av vilken försörjare som ansvarar för vilka MTP framgår inte annat än att respektive försörjare gör den bedömningen själv utifrån om produkten ingår i sortiment (HMC med möjlighet att lyfta till beredningsgrupp) eller om bedömning sker att kompetens finns för produkten (MTA).¹³

Styrning, administration och finansiering

Nämnden sammanträder fyra gånger per år. Kommunerna representeras av ordföranden för vård- och omsorgsnämnder eller motsvarande. Varje år beslutar nämnden om en verksamhetsplan som är utgångspunkt för vad som tas upp för mötena. I verksamhetsplanen finns också en förteckning över de upphandlingar som ska genomföras under året. Vid varje sammanträde görs en redovisning om pågående och avslutade upphandlingar.

Nämnden har ingen egen förvaltning. Region Jämtland Härjedalens upphandlingsenhet servar nämnden i upphandlingsförfarandet. Hjälpmedels- och förrådsenheten hanterar frågor om hjälpmedel, lagerhållning och distribution. Nämndens kostnader för administration, upphandling, lagerhållning och distribution fördelas mellan kommunerna och regionen genom påslag på upphandlade produkter. Ledamot och ersättare i den gemensamma nämnden får ersättning för uppdraget från den kommun eller regionen som valt ledamoten och ersättaren. Delegationsordningen¹⁴ anger i vilka ärendetyper som beslutanderätten har delegerats från nämnden till enskilda förtroendevalda eller tjänstepersoner.

Ärenden i GNU

Tabell 1 – förteckning över typen av punkter som nämnden har behandlat 2017-2019

År	Administrativ punkt	Informations-/diskussionspunkt	Beslutspunkt	
2017	15	18	14	47
2018	17	18	12	47
2019	20	18	14	52
Totalt	52	54	40	146

En genomgång av protokollen och de punkter som har behandlats i GNU under åren 2017-2019 har genomförts. De punkter som har behandlats i nämnden har kategoriserats utifrån

¹³ Region Jämtland Härjedalen (2019). *Medicintekniska produkter MTP, organisation och förutsättningar att möta behov i patientens hem*, s. 15 ff.

¹⁴ Se bilaga 10.

dess huvudsyfte, dvs. om det huvudsakligen är administrativa punkter (mötets öppnande, val av justerare, fastställande av dagordning, föregående protokoll osv.) information/diskussion (där beslut förvisso ibland tas, men det då handlar om att godkänna information osv.) eller punkter med ärenden som syftar till att avgöras av nämnden i form av beslut om åtgärder.

Som framgår av Tabell 1 behandlade nämnden 47 punkter 2017, 47 punkter 2018 och 52 punkter 2019. Av dessa totalt 146 punkter kategoriseras 52 som administrativa, 54 som informations-/diskussionspunkter och 40 som beslutspunkter. I korthet ger genomgången vid handen att GNU under de tre senaste åren i större utsträckning har använts till information och diskussion än till att fatta beslut i gemensamma ärenden.

Sociala vård- och omsorgsgruppen - SVOM

SVOM är en politisk arena, som syftar till att stärka regional samverkan och utveckling mellan kommunerna och Region Jämtland Härjedalen.

När Hjälpmedelspolicyn bereddes skedde det just i SVOM, varför nämndens frågor redan har hanterats i det här sammanhanget.

Deltagare

Från länets kommuner: Facknämndsordförande, dvs. sociala samrådsgruppen & förvaltningschefer (eller motsvarande), samordnare social välfärd.

Från Region Jämtland Härjedalen: Hälso- och sjukvårdsnämndens ordförande, 1:e vice ordförande och oppositionsråd, Hälso- och sjukvårdsdirektör, områdeschef primärvård, psykiatri, vårdstrateg, planeringschef.

I SVOM sitter till stor del samma förtroendevalda ledamöter som i GNU med motsvarande kompetens och uppdrag.

Mandat

Rekommendationsbeslut.

Sammanträden

SVOM sammanträder gånger/år, inkl. ett tillfälle vid samverkansdagar med Västernorrland.

Regionalt brukarinflytande inom hjälpmedelsområdet

I regionplanen för perioden 2020-2022 nämns att ”Patientföreningars och brukarrådets kompetenser ska tas tillvara”. Närmare om hur det ska ske framgår inte. Det viktiga är således att det finns möjligheter till dialog och inspel från brukarna i de frågor som berör dem, att det finns en kanal för brukarinflytande inom berörda områden.

Brukarråd kan initieras av antingen av en handikapporganisation eller av en verksamhet i Region Jämtland Härjedalen. Brukarråd är organisatoriskt knutna till berörd verksamhet, som också är sammankallande.

Brukarrådet för hjälpmedelsfrågor

Hösten 2013 inrättades inom Region Jämtland Härjedalen Brukarrådet för hjälpmedelsfrågor. Brukarrådet initierades i dialog med ordföranden i GNU och ordföranden för beredningsgruppen, tillika chefen för Hjälpmedelscentralen. Syftet med brukarrådet var att samverka kring hjälpmedel och dess tillgänglighet, sortiment, regelverk och servicenivå. Nio organisationer valdes ut att representera sina medlemmar i brukarrådet: Reumatikerföreningen, Riksförbundet attention, Afasiförbundet, Delaktighet – Handlingskraft – Rörelsefrihet (DHR – tidigare Handikappades riksförbund), Föreningen för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar (RBU), Föreningen för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning (FUB), Personskadeförbundet RTP (rehabilitering, tillgänglighet och påverkan), Hjärnkraft och Strokeförbundet. Ledamöterna har rätt till arvode, traktaments- och resersättning enligt fullmäktiges fastställda regler för förtroendevalda i Region Jämtland Härjedalen.¹⁵ Brukarrådets uppdrag är på en relativt sett detaljerad nivå.

Sedan hösten 2013 har två möten per år hållits. Vid mötena har en tjänstemannarepresentant informerat om vad som varit på gång inom hjälpmedelsverksamheten. Brukarrepresentanterna har haft med sig frågor, ofta om sortiment respektive tillgänglighet.

Brukarrådet upplevs fungera dåligt och inte uppfylla sitt syfte. Ända sedan 2013 har deltagarantalet varit mycket lågt, ca en till fem deltagare. Oftast har samma tre personer deltagit i mötena.

Tillgänglighetsrådet i Region Jämtland Härjedalen

Av reglementet¹⁶ framgår att Tillgänglighetsrådet i Region Jämtland Härjedalen är en samrådsgrupp för frågor som rör personer med någon typ av funktionsnedsättning. Rådet består av representanter från funktionshinderrörelsen i Jämtland och Härjedalen, förtroendevalda och tjänstemän från Region Jämtland Härjedalen, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

¹⁵ Se bilaga 7 för mer information.

¹⁶ <https://diariet.regionjh.se/diariet/files/0a53651b-58b6-40a1-93e5-51300d21d70a.docx>

Funktionshinderrörelsen bereds genom sina representanter i rådet möjlighet att framföra synpunkter på Region Jämtland Härjedalen verksamhetens utformning samt möjlighet att föreslå förändringar och förbättringar i frågor som har aktualitet för grupperna. Rådets inhämtande av synpunkter ska ske i så tidigt skede att synpunkter och förslag kan påverka ärendets handläggning i aktuell nämnd eller styrelse. Rådet ska vara ett referensorgan med överläggningsrätt i frågor som rör personer med funktionsnedsättning. Överläggningsrätt innebär att rådet ska informeras och att samråd ska ske. Tillgänglighetsrådets uppdrag när det gäller hjälpmedelsfrågor är på en övergripande nivå.

Uppgifter

Tillgänglighetsrådet i Region Jämtland Härjedalen ska:

- Verka för att organisationen i sina verksamheter tillförsäkrar människor med funktionsnedsättningar delaktighet och jämlikhet,
- Framföra önskemål och vara rådgivande i frågor som rör organisationens verksamheter för personer med funktionsnedsättning,
- Lämna synpunkter eller underlag till aktuella remisser eller delar av remisser som rör personer med funktionsnedsättning,
- Bevaka hjälpmedelsförsörjningens utveckling i enlighet med antagen hjälpmedelspolicy för länet,
- Sprida information om funktionshinder- och hjälpmedelsfrågor till berörda i Jämtland Härjedalen,
- Följa forskning och utveckling inom funktionshinder- och hjälpmedelsområdet.

Ledamöter

Tillgänglighetsrådet består av 13 ordinarie ledamöter. Ordförande tillsätts av Regionstyrelsen (1 förtroendevald ledamot), Region Jämtland Härjedalen (1 ledamot), Försäkringskassan (1 ledamot, *i nuläget dock inte representerad*), Arbetsförmedlingen (1 ledamot, *i nuläget dock inte representerad*). Funktionshinderrörelsen utser inom sig 9 ledamöter, vilka representerar Synskadades riksförbund i Jämtlands län (1 ledamot), Förbundet för ett samhälle utan rörelsehinder (1 ledamot) samt Funktionsrätt Jämtland Härjedalen (7 ledamöter, som bl.a. representerar organisationerna Reumatikerdistriktet, Attention Jämtland Härjedalen, FUB Jämtlands län, Personskadeförbundet RTP Jämtlands län, Hjärnkraft och Strokeföreningen¹⁷). För varje ledamot ska en ersättare finnas.

Sakkunniga kan adjungeras till rådet.

Distriktsorganisationerna som ingår i tillgänglighetsrådet ska före den 1 november det år då allmänna val genomförs utse ledamöter och ersättare till rådet.

Arbetsformer

Tillgänglighetsrådet i Region Jämtland Härjedalen:

- Utser inom sig ordförande och vice ordförande. Ordförande ska utses bland de förtroendevalda och vice ordförande bland representanterna från handikapporganisationerna. Regiondirektören utser sekreterare för rådet,
- Planerar själv sin verksamhet,
- Utser inom sig arbetsutskott och kan vid behov tillsätta arbetsgrupp/arbetsgrupper,

¹⁷ Se bilaga 8 för mer utförlig information.

- Ska få utbildning liknande den som erbjudas politiskt förtroendevalda i Region Jämtland Härjedalen.
- Ska årligen delge regionstyrelsen sitt årsbokslut,
- Har rätt att väcka ärenden hos regionstyrelsen.

Ersättning

Ledamöterna i Tillgänglighetsrådet har rätt till arvode, traktaments- och resersättning enligt fullmäktiges fastställda regler för förtroendevalda i Region Jämtland Härjedalen.

Sammanträden

Skriftlig kallelse, föredragningslista samt handlingar av vikt ska vara tillgängliga för rådets ledamöter och för kännedom till rådets ersättare senast en vecka föra sammanträden. Rådet ska sammanträda fyra gånger per år.

Levande bibliotek

Levande bibliotek är något som finns på flera ställen i Sverige och kan beskrivas som en ”pool” av personer med egen erfarenhet. Deltagarna får beskriva vad de har för erfarenheter och på vilket sätt de kan tänka sig att bidra. Verksamheter som sedan önskar ha patientmedverkan i något utvecklingsarbete kan vända sig till Levande biblioteket för att ”låna” en person. Då sker en form av matchning och en förfrågan går ut till deltagare i levande bibliotek.

Den som är med i Levande bibliotek avgör omfattningen på sitt engagemang helt och hållet själv. Personen i fråga förbinder sig inte till någonting mer än att ge hälso- och sjukvården möjlighet att fråga om medverkan när det kommer uppdrag som kan vara lämpligt. Ersättning utgår för medverkan ett utvecklingsarbete. Vilken ersättning som betalas ut beror på omfattningen av uppdraget och antingen för hel- eller halv dag. Deltagare i Levande bibliotek får en introduktionsutbildning och inbjudan till nätverksträffar några gånger per år.¹⁸ Levande bibliotek är på väg att införas även i Region Jämtland Härjedalen.

---

¹⁸ <https://www.1177.se/Vastra-Gotaland/sa-fungerar-varden/varden-i-vastra-gotaland/patient-som-medskapare/levande-bibliotek/>

Bilaga 1 – Hjälpmedel och MTP (definitioner och omfattning)

Nedan beskrivs vad som definieras som hjälpmedel och MTP och därmed innefattas i hjälpmedelsverksamheten.

Hjälpmedel

Hjälpmedel ska alltid ses som en del av behandling och stöd och inte enbart som en från hälso- och sjukvården utlämnad produkt. Ett hjälpmedel kan vara allt från en griptång till ett avancerat hjälpmedel som en respirator, en dialysapparat eller en mobilapplikation. Följande definitioner finns.

Hjälpmedel: Hjälpmedel för det dagliga livet eller hjälpmedel för vård och behandling.

Hjälpmedel för det dagliga livet: Individuellt utprovad produkt som syftar till att bibehålla eller öka aktivitet, delaktighet eller självständighet genom att kompensera en funktionsnedsättning. Exempel på hjälpmedel för det dagliga livet är rollatorer, griptänger, hörapparater, förstoringssystem och appar för påminnelser. Förskrivs eller köps på konsumentmarknaden efter rådgivning av behörig hälso- och sjukvårdspersonal. De flesta hjälpmedel för det dagliga livet är MTP.

Hjälpmedel för vård och behandling: Förskriven MTP som syftar till att kontrollera, bibehålla eller förbättra ett medicinskt tillstånd och som är avsedd att kunna användas utan hälso- och sjukvårdsutbildning. Exempel på hjälpmedel för vård och behandling är antidecubitusmadrass, cpap, handortos, insulinpump.¹⁹

MTP

Följande definition av MTP finns i artikel 2.1 i EU-förordning 2017/745.

MTP: Instrument, apparat, anordning, programvara, implantat, reagens, material eller annan artikel som enligt tillverkaren är avsedd att, antingen separat eller i kombination, användas på människor för ett eller flera av följande medicinska ändamål, nämligen

- Diagnos, profylax, övervakning, prediktion, prognos, behandling eller lindring av sjukdom,
- Diagnos, övervakning, behandling, lindring av eller kompensation för en skada eller funktionsnedsättning, undersökning, ersättning eller ändring av anatomin eller av en fysiologisk eller patologisk process eller ett fysiologiskt eller patologiskt tillstånd,
- Tillhandahållande av information genom undersökning in vitro av prover från människokroppen, inklusive donationer av organ, blod och vävnad,

och som inte uppnår sin huvudsakliga, avsedda verkan i eller på människokroppen med hjälp av farmakologiska, immunologiska eller metaboliska medel, men som kan understödjas i sin funktion av sådana medel.

¹⁹ <http://termbank.socialstyrelsen.se/#results>

Följande produkter ska också anses vara MTP:

- Produkter avsedda för befruktningskontroll eller fertilitetsstöd,
- Produkter särskilt avsedda för rengöring, desinficering eller sterilisering av de produkter som avses i artikel 1.4 och sådana som avses i första stycket i denna punkt.

Artikel 1.4 i förordning 2017/745 innebär att punkten närmast ovan refererar till produkter avsedda för rengöring, desinficering eller sterilisering av följande kategorier:

- MTP,
- Tillbehör till MTP,
- Produkter som listas i bilaga XVI,
- Produkter avsedda för befruktningskontroll eller fertilitetsstöd.²⁰

MTP omfattar därmed en mängd olika produkter, från enkla förbrukningsartiklar som katetrar och sterila förbrukningsartiklar till komplicerade högteknologiska utrustningar som datortomografer och magnetresonanstomografer. De omfattar också hjälpmedel och medicinska behandlingshjälpmedel (till exempel inhalatorer, ventilatorer och oxygenkoncentratorer). Även informationssystem och programvara, som hanterar information kring patienten, utgör MTP. Om en produkt uppnår sin huvudsakligen avsedda verkan med hjälp av farmakologiska, immunologiska eller metaboliska medel är den dock inte en MTP utan ett läkemedel och behandlas efter lagar och föreskrifter som avser sådana.²¹

²⁰ <https://lakemedelsverket.se/malgrupp/Foretag/Medicinteknik---ny-lagstiftning/Definition-av-medicinteknisk-produkt/>

²¹ Region Jämtland Härjedalen (2019). *Medicintekniska produkter MTP, organisation och förutsättningar att möta behov i patientens hem*, s. 15 ff.

Bilaga 2 – Rättslig reglering av betydelse

Kommunallagen (2017:725)²²

Fullmäktige

Fullmäktiges uppgifter

I 5 kap. 1 § KL föreskrivs att fullmäktige beslutar i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för kommunen eller landstinget, främst

1. mål och riktlinjer för verksamheten,
2. budget, skatt och andra viktiga ekonomiska frågor,
3. nämndernas organisation och verksamhetsformer,
4. val av ledamöter och ersättare i nämnder och beredningar,
5. val av revisorer,
6. grunderna för ekonomiska förmåner till förtroendevalda,
7. årsredovisning och ansvarsfrihet,
8. folkomröstning i kommunen eller landstinget, och
9. extra val till fullmäktige.

Fullmäktige beslutar också i andra ärenden som anges i KL eller i andra författningar.

Av 2 § samma kapitel följer att fullmäktige får uppdra åt en nämnd att i fullmäktiges ställe besluta i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden. Ärenden som anges i 1 § första stycket eller som enligt lag eller annan författning ska avgöras av fullmäktige får dock inte delegeras till nämnderna.

I 4 § anges att fullmäktige i samband med att budgeten fastställs eller anslag annars beviljas får uppdra åt en nämnd att genomföra en viss verksamhet inom ramen för de riktlinjer om verksamheten som fullmäktige har fastställt, om inte något annat följer av lag eller annan författning.

Kommunalförbund

Bildande av kommunalförbund

I 9 kap. 1 § anges att ett kommunalförbund enligt 3 kap. 8 § bildas genom att förbundsmedlemmarnas fullmäktige antar en förbundsordning. Förbundsmedlemmarna kan också i förbundsordningen ange en senare tidpunkt vid vilken kommunalförbundet ska bildas.

²² https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/kommunallag-2017725_sfs-2017-725

Bestämmelser som ska tillämpas för kommunalförbund

Om inget annat anges eller följer av bestämmelserna om kommuner och landsting i denna lag, tillämpas enligt 2 § dessa även för kommunalförbund.

När ett kommunalförbund har hand om en angelägenhet som det finns bestämmelser om i en särskild författning, ska den författningens bestämmelser om kommuner eller landsting tillämpas för förbundet.

Om det i någon annan författning finns särskilda bestämmelser om kommunalförbund för ett visst ändamål, ska de tillämpas i stället för bestämmelserna i denna lag.

Beslutande församling, förbundsstyrelse och övriga organ

I 3 § föreskrivs att det i ett kommunalförbund ska som beslutande församling finnas ett förbundsfullmäktige eller en förbundsdirektion.

Ledamöter och ersättare i den beslutande församlingen väljs av förbundsmedlemmarnas fullmäktige enligt vad som anges i förbundsordningen.

Varje förbundsmedlem ska vara representerad i den beslutande församlingen med minst en ledamot och en ersättare. Antalet ersättare ska vara lika många som antalet ledamöter.

I 4 § anges att den beslutande församlingen väljs för fyra år, om inte en kortare mandattid anges i förbundsordningen.

Mandattiden räknas från och med den 1 januari året efter det år då val av fullmäktige har hållits i hela landet, om inte annat anges i förbundsordningen.

Av 5 § framgår att den beslutande församlingen ska tillsätta en förbundsstyrelse. Om ett förbund är organiserat med förbundsdirektion, ska direktionen också vara förbundsstyrelse.

Den beslutande församlingen ska tillsätta de organ som utöver förbundsstyrelsen behövs för att fullgöra kommunalförbundets uppgifter.

Förbundsordningen

I enlighet med 6 § ska förbundsordningen ange

1. kommunalförbundets namn och den ort där förbundet ska ha sitt säte samt förbundets medlemmar och ändamål,
2. förbundets organisation, organens uppgifter och inbördes förhållanden samt om interimorgan får inrättas och om förbundsstyrelsen ska få vara ställföreträdare för förbundsfullmäktige,
3. antalet ledamöter och ersättare i den beslutande församlingen och hur förbundsmedlemmarna ska vara representerade samt mandattiden i de fall som anges i 4 §,
4. antalet revisorer och deras mandattid,
5. i fråga om förbund med förbundsdirektion, på vilket sätt som revisorer ska utses,
6. om en förbundsmedlem ska ha rätt att väcka ärenden i den beslutande församlingen,
7. om det för beslut ska krävas kvalificerad majoritet i den beslutande församlingen och för vilka ärenden detta ska gälla,
8. om en förtroendevald hos en förbundsmedlem som inte är ledamot i den beslutande församlingen ska ha rätt att delta vid sammanträden enligt 5 kap. 40 §,

9. om en förtroendevald hos en förbundsmedlem som inte är ledamot eller ersättare i förbundsstyrelsen eller någon annan nämnd ska ha sådan närvarorätt som anges i 4 kap. 28 §,
10. på vilken webbplats förbundets anslagstavla ska finnas,
11. förbundsmedlemmarnas andelar i förbundets tillgångar och skulder och fördelningen av förbundets kostnader mellan medlemmarna,
12. förbundsmedlemmarnas styrning av och insyn i förbundets ekonomi och verksamhet,
13. riktlinjer om förbundets budgetprocess,
14. om allmänheten ska ha rätt att ställa frågor om årsredovisningen vid ett sammanträde och i så fall förutsättningarna för detta,
15. förfarandet vid en förbundsmedlems utträde ur förbundet,
16. förutsättningarna för och förfarandet vid förbundets likvidation och upplösning samt grunderna för skifte av förbundets behållna tillgångar när förbundet upplöses,
17. ordningen för att lösa tvister mellan förbundet och dess medlemmar, och
18. ordningen för att bestämma ekonomiska förmåner till ledamöterna och ersättarna i den beslutande församlingen samt, i fråga om förbund med förbundsdirektion, till revisorerna.

Ledamöter och ersättare

I 7 § föreskrivs att en förbundsmedlem får till ledamot eller ersättare i den beslutande församlingen välja endast den som är ledamot eller ersättare i förbundsmedlemmens fullmäktige.

Ledamöter och ersättare i förbundsstyrelsen och andra nämnder samt revisorer väljs bland dem som har rösträtt vid val till någon av förbundsmedlemmarnas fullmäktige.

Proportionella val

Av 8 § framgår att Om det begärs av det antal väljande som anges i 2 § lagen (1992:339) om proportionellt valsätt ska val av ledamöter och ersättare i den beslutande församlingen samt revisorer vara proportionella.

Om inte något annat följer av förbundsordningen ska det som sägs i första stycket tillämpas när den beslutande församlingen väljer ledamöter och ersättare i förbundsstyrelsen, andra nämnder och de beslutande organens beredningar samt revisorer.

Budgetprocessen

I 9 stadgas att det som sägs om budgetprocessen i 11 kap. 8 och 10 §§ inte gäller kommunalförbund.

Av 10 § framgår att i kommunalförbund med förbundsdirektion ska det sammanträde vid vilket budgeten fastställs vara offentligt. Sammanträdet ska tillkännages på kommunalförbundets anslagstavla minst en vecka före sammanträdesdagen.

Förbundsmedlemmarnas ekonomiska ansvar

I 11 § anges att om ett kommunalförbund saknar tillgångar för att betala en skuld, är förbundsmedlemmarna skyldiga att fylla bristen. Varje medlem ska skjuta till så stor del av bristen som svarar mot medlemmens andel i skulden efter de grunder som anges i förbundsordningen.

Revision

Av 12 § följer att det som sägs om val av revisorer i 12 kap. 4 och 5 §§ inte gäller för kommunalförbund.

I kommunalförbund med förbundsfullmäktige väljs revisorer av förbundsfullmäktige. I kommunalförbund med förbundsdirektion väljs revisorer enligt vad som anges i förbundsordningen.

I 13 § stadgas att i kommunalförbund med förbundsdirektion ska revisorerna lämna en revisionsberättelse till var och en av förbundsmedlemmarnas fullmäktige. Det som sägs om fullmäktige i 5 kap. 24, 25, 32 och 49 §§ ska för sådana förbund gälla förbundsmedlemmarnas fullmäktige.

Av 14 § framgår att om en förbundsdirektion tillsatt en eller flera nämnder, ska revisorerna lämna en särskild revisionsberättelse som avser nämndernas verksamhet till förbundsdirektionen.

Direktionen prövar om ansvarsfrihet ska beviljas eller inte för de nämnder som den tillsätter.

Vidare stadgas i 15 § att revisorer i ett kommunalförbund är skyldiga att på begäran lämna upplysningar till de förtroendevalda revisorerna i varje kommun eller landsting som är medlem i kommunalförbundet. Skyldigheten gäller upplysningar om

1. kommunalförbundets angelägenheter, och
2. sådana juridiska personer som omfattas av 2 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och till vilka kommunalförbundet enligt 10 kap. 2-6 §§ lämnat över skötseln av en kommunal angelägenhet.

Folkomröstning

I 16 § anges att kommunalförbund inte får anordna folkomröstning eller anlita valnämnden i en kommun som är förbundsmedlem.

Anslagstavlan

Av 17 § följer att det som anges om fullmäktige och styrelsen i bestämmelserna om anslagstavlan i 8 kap. 9-11 §§ ska i stället avse förbundsfullmäktige, förbundsdirektion och förbundsstyrelsen.

Utträde

En förbundsmedlem har i enlighet med 18 § rätt att utträda ur ett kommunalförbund. Uppsägningstiden ska vara tre år, om inte en kortare tid anges i förbundsordningen.

Gemensam nämnd

I 3 kap. 4 § KL stadgas att fullmäktige ska tillsätta de nämnder som utöver styrelsen behövs för att fullgöra kommunens eller landstingets uppgifter enligt lag eller annan författning och för övrig verksamhet. Vidare föreskrivs i 9 kap. 9 § att kommuner och landsting får besluta att en nämnd ska vara gemensam med en annan kommun eller ett annat landsting. Av 19 § samma kapitel framgår att det är fullmäktige som får besluta att en nämnd ska vara gemensam med en annan kommun eller ett annat landsting. I 20 § stadgas att en gemensam nämnd tillsätts i någon av de samverkande kommunerna eller landstingen och ingår i denna kommuns eller detta landstings organisation.

Uppgifter för gemensamma nämnder

Av 9 kap. 21 § KL framgår att kommuner och landsting genom en gemensam nämnd får fullgöra uppgifter enligt 3 kap. 4 §. En gemensam nämnd får fullgöra uppgifter för vilka det enligt lag eller annan författning ska finnas en eller flera nämnder i varje kommun eller landsting. Uppgifter som kommun- eller landstingsstyrelsen har vid höjd beredskap enligt lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap får dock inte fullgöras av en gemensam nämnd. I 22 § anges att en gemensam nämnds uppgifter närmare ska preciseras i en överenskommelse mellan de berörda kommunerna och landstingen. Det som gäller för en nämnd enligt kommunallagen ska, om inget annat sägs, i enlighet med 23 § även tillämpas för en gemensam nämnd.

Ledamöter och ersättare

I 24 § stadgas att ledamöter och ersättare väljs av fullmäktige i de samverkande kommunerna och landstingen. Var och en av de samverkande kommunerna och landstingen ska vara representerade i den gemensamma nämnden med minst en ledamot och en ersättare. Antalet ersättare ska vara lika många som antalet ledamöter. I enlighet med 25 § har förtroendevalda i en gemensam nämnd rätt till ersättning av den kommun eller det landsting som har valt dem.

Budget

Av 26 § framgår att budgeten upprättas av den kommun eller det landsting som har tillsatt nämnden. Budgeten ska upprättas efter samråd med de övriga samverkande kommunerna och landstingen.

Rätt till upplysningar och närvarorätt för personalföreträdare

I 27 § anges fullmäktige i en kommun eller ett landsting som bildat en gemensam nämnd har rätt att begära upplysningar från nämnden. Ordföranden och vice ordföranden i nämnden samt de anställda i de samverkande kommunerna och landstingen är skyldiga att lämna upplysningar vid fullmäktiges sammanträden, om det inte finns något hinder mot det på grund av sekretess.

I enlighet med 28 § får företrädare för anställda i kommuner eller landsting som samverkar i en gemensam nämnd i den omfattning som anges i 7 kap. 13-16 §§ närvara vid sammanträden med den gemensamma nämnden.

Interpellationer och frågor

I 29 § stadgas att ledamöter i fullmäktige i kommuner eller landsting som bildat en gemensam nämnd får ställa interpellationer om nämndens handläggning. För att hämta in upplysningar får ledamöterna ställa frågor. Interpellationer och frågor ska riktas till nämndens ordförande.

Delegering av ärenden

Av 30 § följer att en gemensam nämnd får, utöver vad som anges i 7 kap. 5 §, även under samma förutsättningar uppdra åt en anställd i någon av de samverkande kommunerna eller landstingen att besluta på nämndens vägnar. Om en gemensam nämnd med stöd av 7 kap. 5 § uppdrar åt en förvaltningschef inom nämndens verksamhetsområde att fatta beslut, får nämnden i enlighet med 31 § överlåta åt förvaltningschefen att i sin tur uppdra åt en annan anställd inom kommunen eller landstinget eller i någon av de samverkande kommunerna eller landstingen att fatta beslutet.

Tillkännagivande av protokoll

I 32 § anges att justeringen av en gemensam nämnds protokoll ska tillkännas på var och en av de samverkande kommunernas och landstingens anslagstavlor.

Reglemente

I 33 § stadgas att reglementet för en gemensam nämnd ska antas av fullmäktige i var och en av de samverkande kommunerna eller landstingen.

Revision

I 34 § anges att en gemensam nämnd ska granskas av revisorerna i var och en av de samverkande kommunerna eller landstingen.

Ansvarsfrihet och anmärkning

Av 35 § framgår att fråga om ansvarsfrihet och om anmärkning för en gemensam nämnd ska prövas av fullmäktige i var och en av de samverkande kommunerna eller landstingen.

Gemensam nämnd inom vård- och omsorgsområdet

Enligt 36 § finns särskilda bestämmelser om gemensam nämnd i lagen (2003:192) om gemensam nämnd inom vård- och omsorgsområdet (se nedan).

Avtalssamverkan

I 9 kap. 37 § KL föreskrivs att en kommun eller ett landsting får ingå avtal om att någon av dess uppgifter helt eller delvis ska utföras av en annan kommun eller ett annat landsting (avtalssamverkan). Sådan avtalssamverkan hindras inte av kravet i 2 kap. 1 § på anknytning till kommunens eller landstingets område eller dess medlemmar.

Kommuner och landsting får inom ramen för avtalssamverkan, med de begränsningar som följer av 6 kap. 38 §, komma överens om att uppdra åt en anställd i den andra kommunen eller i det andra landstinget att besluta på kommunens eller landstingets vägnar i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden. I så fall tillämpas 7 kap. 4-8 §§.

Om det i annan lag eller författning finns bestämmelser som avviker från denna paragraf, tillämpas de bestämmelserna.

I 9 kap. 38 § stadgas att styrelsen årligen till fullmäktige ska rapportera om kommunens eller landstingets avtalssamverkan enligt 37 § eller enligt annan lag eller författning.

Lagen (2003:192) om gemensam nämnd inom vård- och omsorgsområdet

I 1 § stadgas att ett landsting och en eller flera kommuner som ingår i landstinget genom samverkan i en gemensam nämnd gemensamt får fullgöra

1. landstingets uppgifter
  - enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30),
  - enligt tandvårdslagen (1985:125),
  - enligt lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård,
  - enligt lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård,
  - enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
  - enligt lagen (2017:372) om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården,

- enligt smittskyddslagen (2004:168), eller
- som i annat fall enligt lag ska skötas av en sådan nämnd som avses i 7 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen, och

2. kommunens uppgifter

- enligt socialtjänstlagen (2001:453),
- enligt hälso- och sjukvårdslagen,
- enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,
- enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga,
- enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade,
- enligt lagen om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården, eller
- som i annat fall enligt lag ska skötas av socialnämnd.

I 2 § föreskrivs att landstinget och kommunen eller kommunerna får samverka enligt denna lag endast om uppgifter från såväl landstinget som kommunen eller kommunerna ingår i den gemensamma nämndens ansvarsområde.

Av 3 § följer att bestämmelserna i kommunallagen om gemensam nämnd gäller i övrigt.

Bilaga 3 – Kommunala (och regionala) samverkansformer

I kommunallagen (2017:725) finns både offentligrättsliga och privaträttsliga former för kommunal samverkan i en särskild organisation. De offentligrättsliga formerna är kommunalförbund och gemensam nämnd. Privaträttsliga former är företag, stiftelser och föreningar. Samverkan kan även ske i mer informella konstellationer, t.ex. nätverk.²³ Det som rättsligt styr kommunal samverkan gäller i huvudsak även för samverkan mellan kommuner och regioner.²⁴

Samverkan mellan kommuner (och regioner) om en viss uppgift kan också ske genom avtal, vilket är en gammal företeelse. Fram till den 1 juli 2018 saknades dock en särskild lagreglering i kommunallagen (KL) om avtalssamverkan, varför kompetensfrågorna fram till dess i första hand fick bedömas utifrån bestämmelsen om kommunernas allmänna befogenheter (2 kap. 1 § i den föregående KL). Av vikt var att det skulle finnas ett ömsesidigt kommunalt intresse av samarbetet och varje kommuns deltagande borde stå i proportion till det egna kommunintresset. Vissa specialförfattningar har dock även före 2018 innehållit uttryckligt stöd för att använda interkommunala avtal.²⁵ Sedan den 1 juli 2018 finns en generell möjlighet till avtalssamverkan i KL. Det innebär att en kommun eller en region får ingå avtal om att dess uppgifter helt eller delvis ska utföras av en annan kommun eller region. Genom ett sådant avtal får en kommun eller region utföra uppgifter åt en annan kommun eller region, utan att lokaliseringsprincipen hindrar det.²⁶

Som har nämnts under avsnittet Genomförandet av utredningsuppdraget ovan är nämndens bedömning att det inom hjälpmedelsområdet inte är aktuellt att bilda ett bolag eller ingå någon annan form av privaträttslig sammanslutning. De rättsliga förutsättningar för samverkan som är aktuella och redovisas mer ingående i rapporten är därför kommunalförbund, gemensam nämnd och avtalssamverkan.

Fördelar och nackdelar med aktuella samverkansformer

Det finns många faktorer som kan påverka valet av samverkansform, t.ex. verksamhetens volym, art (frivillig/obligatorisk verksamhet, myndighetsutövning eller affärsverksamhet), liksom synen på demokratifrågor, ansvarsutkrävande och medborgarinsyn.²⁷

Kommunalförbund (Regionförbund)

Kommunalförbund är en samverkansform som kan användas till i stort sett vilken kommunal angelägenhet som helst. Ett sådant förbund blir en egen juridisk person med egen rättskapacitet, som är fristående i förhållande till medlemmarna. Det innebär att vissa

²³ Prop. 2016/17:171, s. 148.

²⁴ Sveriges kommuner och regioner (2009). *Kommunala samverkansformer*, s. 12.

²⁵ Ibid., s. 32.

²⁶ Prop. 2017/18:151, 26 ff.

²⁷ Sveriges kommuner och regioner (2009). *Kommunala samverkansformer*, s. 12.

uppgifter flyttas över till kommunalförbundet, som blir huvudman för verksamheten med egen budget.²⁸

Det främsta argumentet för kommunalförbund är att det är möjligt att skapa en ny gemensam organisation och att denna kan ha en tydligt identifierbar, men separat, ekonomi. Det uppfattas finnas tydliga spelregler kring politisk representation och lagstiftaren har gett utrymme för flexibilitet vid val av styrform (fullmäktige eller direktion). Kommunalförbund upplevs även ligga utanför lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU), dvs. det är möjligt för enskilda kommuner att lämna uppdrag och föra pengar till förbundet utan föregående upphandling. Under det senaste decenniet har detta anförts som ett avgörande skäl vid bildande av flera kommunalförbund. Denna samverkansform anses fungera väl när antalet samverkande parter är många eller när verksamheten gäller större belopp. Det går att skapa en gemensam ekonomisk enhet (balansräkning med tillgångar och skulder) som är skild från övriga kommunala enheter. Dessutom erbjuder kommunalförbund flera olika former för politisk insyn och inflytande. Kommunalförbund anses generellt fungera väl. De nackdelar som förknippats med kommunalförbund är generellt giltiga för all samverkan i form av en gemensam organisation. För mindre uppgifter kan formen upplevas som onödigt otymplig och därför inte lämplig.²⁹

Gemensam nämnd

En gemensam nämnd anses svara mot ett behov att kunna samverka över kommungränserna i ett offentligtorganiskt organ, i vilket de samverkande parterna behåller ett reellt politiskt inflytande över den verksamhet som nämnden bedriver. En gemensam nämnd är inte en egen juridisk person, utan ingår i en av de samverkande kommunerna eller regionen (värdkommunen). Den gemensamma nämnden bör ses som vilken nämnd som helst, som har samma möjlighet att ingå avtal och anställa personal m.m. som nämnder. Främst praktiska skäl talar för en samordning av personalresurserna, vilket lämpligen kan ske genom att värdkommunen anställer all berörd personal. Det är vidare naturligt att värdkommunen eller värdregionen äger de tillgångar som nyttjas gemensamt, till exempel hjälpmedel.³⁰

Det främsta argumentet för gemensam nämnd är att den utgör en beslutsmässig enhet, men är mindre administrativt betungande än t.ex. ett kommunalförbund. Det finns goda erfarenheter av att inrätta en gemensam nämnd för bl.a. myndighetsutövning, kring administrativa funktioner eller kring kompetensförsörjning och rekrytering. En gemensam nämnd förefaller mest lämpligt för färre antal parter, eftersom den ekonomiskt sorterar in under värdkommunen. Detta innebär att värdkommunen ansvarar för all ekonomisk redovisning. En nackdel är därför att en gemensam nämnd inte lämpar sig för investeringstunga verksamheter.³¹

²⁸ Hjälpmedelsinstitutet (2013). *Samverkansformer mellan kommuner och landsting på hjälpmedelsområdet*, s. 11.

²⁹ Mattisson, Ola & Thomasson, Anna, Lunds universitet (2019). *Interkommunal samverkan – en kunskapsöversikt*, s. 16.

³⁰ Hjälpmedelsinstitutet (2013). *Samverkansformer mellan kommuner och landsting på hjälpmedelsområdet*, s. 12.

³¹ Mattisson, Ola & Thomasson, Anna, Lunds universitet (2019). *Interkommunal samverkan – en kunskapsöversikt*, s. 16 f.

Avtalssamverkan

Kompetensfrågor, dvs. vad samverkan kan omfatta, får bedömas med utgångspunkt från KL. Genom ren avtalssamverkan skapas inte något gemensamt förvaltningsorgan. Inflytande för de samverkande parterna regleras enbart i avtal. Samverkansavtal kan innehålla regler om samråds- och referensgrupper, men de utgör inga gemensamma beslutsorgan. Den juridiska tolkningen är att LOU är tillämplig. Det bör innebära att såväl verksamheten som tjänster och hjälpmedel ska upphandlas. Samverkan med stöd endast av avtal är dock svårbedömt upphandlingsrättsligt. Frågan har aktualiserats i EU-domstolen, som kom fram till att det finns ett utrymme för kommuner att samverka genom avtal utan att upphandlingsdirektiven och LOU aktualiseras. Exakt var gränsen går är inte klarlagt. Det är dock viktigt att samarbetet inte innebär att en privat aktör får en fördel i förhållande till eventuella konkurrenter. Ren avtalssamverkan lämpar sig främst för frivillig verksamhet eller sådan obligatorisk verksamhet där utrymme ges för andra alternativa lösningar än egen regi, exempelvis avtal om gemensamt utnyttjande av reningsverk eller laboratorium för livsmedelskontroll.³² Avtalssamverkan lämpar sig således bättre för mer statiska verksamheter.

Fördelen med avtalssamverkan är att beslutsprocessen blir kortare. Det behövs heller inte samma omfattande administration som kommunalförbund eller en gemensam nämnd kräver. Avtalssamverkan innebär även andra fördelar, till exempel möjlighet att få tillgång till specialistkompetens via avtal mellan kommuner och regionen. En nackdel med avtalssamverkan är att mer dynamiska verksamheter där det sker omfattande utveckling på kort tid, riskerar att "låsas fast" i avtal. Hjälpmedel och MTP utgör en rörlig marknad med löpande utveckling av nya produkter och innovationer, vilket medför att marknaden helt säkert hinner förändras mycket under en viss avtalsperiod. En annan nackdel är att möjligheterna att påverka verksamheten under avtalsperioden är mer begränsad, alternativt att det blir en större procedur att ändra förutsättningarna i gällande avtal.

Summering av skillnader mellan de aktuella samverkansformerna

Kommunalförbund och gemensam nämnd är lämpliga samverkansformer om parterna vill ha full insyn, kontroll och beslutsfunktion. Det finns även goda möjligheter att långsiktigt driva och utveckla verksamheten. Den stora skillnaden mellan dessa båda samverkansformer är den juridiska personen: Kommunalförbundet är en egen juridisk person, som uppgifterna överlämnas till, medan en gemensam nämnd däremot inrättas hos en av de samverkande parterna och respektive part behåller ansvaret för uppgiften. Ytterligare en skillnad är att kommunalförbund lämpar sig bättre då antalet samverkande parter är många eller när verksamheten gäller större belopp; för mindre verksamheter kan formen upplevas som onödigt otymplig. Det främsta argumentet för gemensam nämnd är således, tvärtom, att den utgör en beslutsfattande enhet, men är mindre administrativt betungande än kommunalförbund.

Genom ren avtalssamverkan skapas inte något gemensamt förvaltningsorgan, vilket är fördelsett till att beslutsprocessen blir kortare och administrationen mindre. En annan fördel är möjligheten att få tillgång till specialistkompetens. Nackdelarna är dock att de samverkande parternas inflytande enbart regleras i avtal och att möjligheterna att påverka verksamheten

³² Hjälpmedelsinstitutet (2013). Samverkansformer mellan kommuner och landsting på hjälpmedelsområdet, s. 10 f.

under avtalsperioden är mer begränsad, alternativt att det blir en större procedur att ändra förutsättningarna under den period avtal löper. Det medför att verksamheter riskerar att högre grad "låsas fast" i avtal.

Bilaga 4 – Utblick – politisk styrning av hjälpmedelsverksamheten i andra delar av Sverige

Gemensam nämnd

De allra flesta regioner har, liksom Jämtland Härjedalen, en gemensam nämnd med länets kommuner, som regleras i någon form av samverkansavtal eller överenskommelse. Nedan följer ett urval av hur några regioner med gemensam nämnd har organiserat den politiska styrningen.

Dalarna

Hjälpmedelsnämnd

Hjälpmedelsnämnden ska enligt HSL erbjuda de personer som omfattas av kommunernas och regionens ansvar; hjälpmedel, tillbehör, förbrukningsmaterial och därtill kopplade tjänster inom följande områden:

- Behandling och träning,
- Förflyttning,
- Kommunikation, larm, omgivningskontroll och kognition,
- Kontinens,
- Personlig vård,
- Personlig Medicinsk Behandling.

Hjälpmedelsnämnden ansvarar för att utarbeta och besluta om regelverk, policy och riktlinjer för Hjälpmedelsnämndens verksamhet i länet.

Beredningsgrupp Hjälpmedel

Gruppen har i uppdrag att handlägga och bereda ärenden till nämnden som t ex att

- Ansvara för omvärldsbevakning och information till berörda,
- Ta fram tjänstekatalog och hålla denna aktuell,
- Initiera behov av nya tjänster, hjälpmedel och utvecklingsområden,
- Besluta om riktlinjer inom ramen för befintlig verksamhet, ekonomisk ram och fastställd policy,
- Genomföra analyser av bl a volymer och kostnadsutveckling,
- Stödja Medlemsrådet i dess arbete.

Beredningsgruppen består av tjänstemän med chefsbefattning från kommuner och region. Beredningsgruppen ska sammanträda minst 4 gånger/år eller före Hjälpmedelsnämnden sammanträder.

Medlemsråd

Medlemsrådet är ett forum för:

- Löpande hantering av praktiska frågor avseende riktlinjer, servicenivå, utbildningsbehov m.m.,

- Synpunkter och förslag som kan förbättra hjälpmedelsverksamheten,
- Stöd till sortimentsgrupperna i deras arbete.

Kommuner och Region Dalarna väljer representanter till rådet.

Sortimentsgrupper

Sortimentsgrupperna arbetar på uppdrag av Beredningsgrupp Hjälpmedel. Gruppernas uppdrag i ett länsperspektiv är att

- Utarbeta förslag till riktlinjer,
- Beskriva både hjälpmedel/produkter och ny teknik samt dess konsekvenser för hälso- och sjukvården,
- Säkra att sortimentet på bästa möjliga sätt tillgodoser patienternas/brukarnas behov inom ramen för lagstiftning och ekonomi.

Gruppernas arbete och sammansättning är utformad för att bidra till ett väl fungerande hjälpmedelssortiment i Dalarna. LD Hjälpmedel utser representanter i samråd med Medlemsrådet.

Samverkan kring hjälpmedel

Regionen och kommuner fick efter Ädel-reformen och 1994 års handikappreform ett delat ansvar för personliga hjälpmedel. För att få en effektiv hjälpmedelshantering samverkar Region Dalarna och kommunerna i Dalarnas län kring hantering av hjälpmedel för personer med funktionsnedsättningar.

Patienten/brukaren har en stor och viktig roll inom hjälpmedelsverksamheten, dels som enskild individ i hab-/rehabiliteringsprocessen vid förskrivning av personliga hjälpmedel, dels genom brukarorganisationer.

Regionen och kommunerna

Regionens respektive kommunernas ansvar för personliga hjälpmedel regleras i Hälso- och sjukvårdslagen. Kostnadsansvaret för personliga hjälpmedel i Dalarna är fördelat mellan Region Dalarna och kommunerna i Dalarna enligt överenskommelsen "Rehabilitering Habilitering och Hjälpmedel i Dalarnas län".

Brukarorganisationer

Patienternas/brukarnas inflytande sker genom de många brukarorganisationerna.

Länshandikapprådet

Regionens gemensamma samverkansorgan Länshandikapprådet för övergripande frågor som rör personer med funktionsnedsättningar. Länshandikapprådet har en koppling till regionstyrelsen, därmed är det en garanti för att dessa frågor ges hög prioritet i Region Dalarna. Länshandikapprådet är även kommunernas och regionens gemensamma samverkansorgan i frågor som rör personer med funktionsnedsättningar genom politisk- och tjänstemannarepresentation från Dalarnas Kommunförbund.

För personer med hörsel- och synskador har därutöver regelbunden samverkan genom brukarorganisationer med enheter inom LD Hjälpmedel där aktuella frågor behandlas.³³

Gävleborg

För FoU Välfärd, Hjälpmedel, RegNet och HelGe-bibliotek finns en gemensam nämnd som bedriver verksamhet i samverkan med länets kommuner.

Ansvar och roller

Regionfullmäktige beslutar om mål, ramar och avgifter för hjälpmedel.

Hälso- och sjukvårdsdirektören ansvarar för att agera ordförande i Referensgrupp hjälpmedelsfrågor, säkerställa hälso- och sjukvårdsdivisionernas medverkan i arbetet med hjälpmedel, samordning och utveckling av arbetet med hjälpmedel såväl inom Region Gävleborg som mot privata vårdgivare.

Chef Hälsovalskontoret ansvarar för att rutinen kommuniceras till privata vårdgivare.

Organisation

Referensgrupp hjälpmedelsfrågor består av Hälso- och sjukvårdsdirektör, Samordnare hjälpmedel, Samordnare funktionsnedsättning, samt representanter från Hjälpmedel SAM, Division Medicin-Psykiatri-Primärvård, Division operation. Representant från kommunerna kan vid behov adjungeras till mötet. Referensgruppens uppdrag är att besluta om införande/utfasning av nya metoder, tekniker och produkter inom hjälpmedelsområdet, liksom att besluta när oenighet mellan olika verksamheter uppstår.

Samverkan med kommunerna sker genom Referensgrupp hjälpmedelsfrågor.³⁴

Halland

Uppgifterna för **Gemensamma nämnden för hemsjukvård och hjälpmedel** regleras i reglemente, avtal om samverkan i gemensam hjälpmedelsnämnd 2001-04-02 och Överenskommelse om hemsjukvården i Halland 2018 mellan huvudmännen.

Uppgifter

Nämnden ska:

- Via beställning till utförare, i första hand Driftnämnden Ambulans, diagnostik och hälsa, säkerställa att Hallands invånare erbjuds en god hjälpmedelsförsörjning,
- Säkerställa att hjälpmedelsförsörjningen sker på lika villkor med krav på effektivitet och professionellt omhändertagande som utförs i rätt tid och med rätt vårdnivå,
- Säkerställa att förskrivna hjälpmedel håller utlovad funktion och teknisk prestanda, samt att hjälpmedel följer patienten,

³³ <https://www.regiondalarna.se/plus/hjalpmedel/om-forskrivning/styrning-ledning-och-samverkan/>

³⁴ <https://www.regiongavleborg.se/politik/Vem-bestammer/gemensam-namnd-fhrn/>;
https://www.regiongavleborg.se/globalassets/politik/for_politiker/reglemente-for-gemensam-namnd-for-hjalpmedelsverksamheten-och-fou-valfard.pdf;
<https://www.regiongavleborg.se/halsa-och-varld/funktionsnedsattning/Hjalpmedel/hjalpmedel--rutin/>

- Fastställa övergripande riktlinjer för hjälpmedelsförskrivning av samtliga hjälpmedel i Halland.

Nämnden ska ställa krav och fastställa riktlinjer som säkerställer att rätt kompetens, utöver yrkesutbildning, finns och som är lämplig för förskrivning av hjälpmedel. Nämnden ska beställa sådan utbildning samt andra utbildningar inom hjälpmedelsområdet.

I produktområdesdelen Hjälpmedelsanvisningarna fastställer nämnden utbud och tjänster för:

- Daglig livsföring (förutom syn- och hörseltekniska hjälpmedel),
- Rekreation och normal fritid,
- Hjälpmedel för vård och behandling,
- Inkontinensprodukter.

Utanför nämndens ansvarsområde faller:

- Hjälpmedel för yrkesinriktad rehabilitering,
- Pedagogiska hjälpmedel inom skolan,
- Tävlings- och idrottshjälpmedel,
- Ortopedtekniska hjälpmedel,
- Synhjälpmedel,
- Hörseltekniska hjälpmedel.

Nämnden ska tillse att tjänster och utbud tillhandahålles. Nämnden ska därför säkerställa att Region Halland tillhandahåller specialistkompetens för rådgivning vid förskrivning av hjälpmedel, teknisk kompetens och kompetens för specialanpassningar av hyreshjälpmedel genom uppdrag till utförare.

Nämnden ska tillse att huvudmännen fortlöpande får uppföljning av fattade beslut vad gäller sortiment och den ekonomiska ställningen.

Nämnden ska följa utvecklingen inom hjälpmedelsområdet.

Utifrån bedömt behov av produkter och tjänster ska nämnden årligen lägga en beställning till Driftnämnden Ambulans, diagnostik och hälsa för utförandet av uppdraget. Driftnämnden ska ge erforderliga underlag till hjälpmedelsnämnden inför beställning av uppdraget.

Utförare av uppdraget inom Driftnämnden Ambulans, diagnostik och hälsa är hjälpmedelscentrum. Driftnämnden Ambulans, diagnostik och hälsa ansvarar för hjälpmedelscentrums drift och verksamhet såsom lokaler, personal, transporter och i förekommande fall investeringar.

Hemsjukvård

Nämnden ska:

- Vara det politiska samverkansorganet rörande frågor som avser hemsjukvårdsansvaret,
- Fortlöpande analysera och följa upp hemsjukvården för att inom avtalsperioden,
- Kunna föreslå förbättringar och justeringar i modellen,

- Föreslå samverkansmöjligheter till huvudmännen inom vård- omsorgs- och hälso och sjukvårdsverksamheter som riktar sig till för huvudmännen gemensamma patienter,
- Ha särskilt ansvar för samverkan inom hemsjukvårdsområdet, utarbeta indikatorer för att kunna följa upp utvecklingen av hemsjukvården i ordinärt boende avseende volymer (såväl utifrån demografiska förändringar som förskjutningar av vårdnivåer med allt mer avancerad vård i hemmet), resurseffektivitet, kvalitet och likvärdig vård för hallänningen,
- Utvärdera att ändamålsenlig läkarresurs garanteras samt att övrig medicinsk kompetens och kunnande tillförs hemsjukvården i enlighet med Hälso- och sjukvårdslagen,
- Med underlag från kvalitetsindikatorer rekommendera satsningar på utveckling och kompetens som bäst kan anordnas gemensamt i Halland.

Utöver uppgifterna ovan kan de samverkande parterna under den tid överenskommelsen gäller överväga att utvidga nämndens uppgifter. En utvidgning av den gemensamma nämndens ansvar beslutas genom skriftlig handling som har undertecknats av behöriga företrädare för samtliga parter.

Värdkommun och administrativt stöd

Region Halland är värdkommun för nämnden. Region Halland ansvarar genom Regionkontoret för nödvändig administration för verksamheten, bland annat sekreterare i nämnden. Sekreteraren för på ordförandens ansvar nämndens protokoll samt expediering av nämndens beslut. Genom avtal med Regionkontoret köper nämnden administrativt stöd. Tjänster och omfattning regleras i särskilt avtal.

Ekonomiska ramar – Finansiering och budget

Ekonomisk reglering sker i enlighet med de avtal om nämndens verksamhet som de samverkande parterna enats om.

Nämnden ansvarar för att

- Föreslå budget där prismodell för prissättning av tjänster ingår,
- Föreslå egenavgifter för hjälpmedel till Regionfullmäktige.

Nämndens sammansättning

Nämnden består av 11 ledamöter och 11 ersättare. Region Halland väljer 5 ledamöter och 5 ersättare. Kungsbacka, Varbergs, Falkenbergs, Halmstads, Laholms och Hylte kommuner väljer vardera 1 ledamöter och 1 ersättare. Huvudmännen är överens om att nämndens partipolitiska sammansättning bör så långt möjligt motsvara sammansättningen i regionfullmäktige.

Enligt överenskommelse utser Regionfullmäktige posterna som ordförande och vice ordförande. Huvudmännen är överens om att ordförande bör nomineras bland regionens ledamöter för samma tid som ledamöterna i nämnden väljs, vice ordförande bör nomineras bland kommunernas ledamöter för samma tid som ledamöterna i nämnden väljs. Såväl val av ledamöter och ersättare som nominering av ordförande respektive vice ordföranden ska föregås av samråd mellan huvudmännen.³⁵

³⁵ <https://regionhalland.se/app/uploads/2019/03/Arbetsordningar-och-reglementen-i-Region-Halland-2019.pdf>

Västernorrland

Hjälpmedelkommittén

För att nå målen ska det inom regionen finnas en hjälpmedelskommitté. Den ska verka för en enhetlig och rationell hjälpmedelsanvändning inom länet i samverkan med kommunerna.

Kommittén består av representanter från regionen och länets kommuner.

I den överenskommelse som finns mellan Region Västernorrland och länets sju kommuner regleras uppdragsbeskrivningen för den länsövergripande Hjälpmedelskommittén.

Uppdrag

- Hantera och besluta om regelverk och policyfrågor när det gäller samtliga individuella hjälpmedel. Exempelvis vad som kan tillhandahållas av huvudman och vad som bedöms vara konsumentprodukt. Beslut om ändringar i regelverk och policyfrågor förs in i verktyget för besluts- och informationsstöd som förvaltas av Hjälpmedel Västernorrland,
- Ansvara för utveckling av besluts- och informationsstöd i samarbete med förvaltare av beslutsstöd (Hjälpmedel Västernorrland),
- Ansvara för obligatorisk förskrivarutbildning. Förvaltare av systemstöd för förskrivarutbildning är Kompetenscentrum inom Regionens serviceförvaltning,
- Arbeta med stöd av sortimentsgrupper vars uppdrag är att bevaka utvecklingen inom hjälpmedelsområdena vård och behandling, förflyttning, kommunikation och aktiviteter i dagligt liv. Sortimentsgrupper bemannas med förskrivare från båda huvudmännen,
- Besluta om införande av nya hjälpmedelsprodukter i sortiment via processen ”Ordnat införande”. Till sin hjälp har kommittén sortimentsgrupper som kan kallas in för att bidra med specialistkompetens i frågor som rör hjälpmedelsprodukter som ska föras in i eller fasas ut ur sortiment,
- Vara rådgivande i frågor om avgifter för individuella hjälpmedel. Beslut om avgifter fattas av respektive huvudman,
- Samverka med brukare och andra vårdgivare och genomföra omvärldsbevakning. Exempelvis i form av rådgivning vid gränsområdesdiskussioner när det gäller medicinteknisk utrustning, personalstödjande hjälpmedel eller pedagogiska hjälpmedel i skolan,
- Arbeta utifrån Hälso- och sjukvårdslagens intentioner,
- Bevaka och följa kostnadsutvecklingen inom hjälpmedelsområdet.

Mandat

Representanter som deltar i Hjälpmedelskommittén har mandat från sin organisation att fatta beslut i frågor gällande regelverk och sortiment för tillhandahållande av individuella hjälpmedel. Representanter utses av regionen och respektive kommun.

Beslutsordningen i hjälpmedelskommittén är att beslut fattas i enighet. För att beslut ska kunna fattas krävs att minst 50 procent av regionens representanter och minst 50 procent av kommunernas representanter deltar vid beslutstillfälle. Vid oenighet bör frågor beredas på nytt, exempelvis vid införande av en ny produkt i sortiment kallas sortimentsgrupp för att bistå med synpunkter. Om det efter inhämtandet av synpunkter fortfarande råder oenighet lyfts frågan till beredningsgruppen för Social-KOLA för vidare hantering.

Bemanning

Hjälpmedelkommittén bemannas med representanter från regionens samtliga vårdområden och hjälpmedelsverksamheter (Hörselvård, Ortopedteknik och Hjälpmedel Västernorrland) samt med representanter från länets sju kommuner. Representanterna har ett kunnande i hjälpmedelsfrågor och ser hjälpmedel i sitt sammanhang. Därutöver kopplas även en hjälpmedelssamordnare på 50-75 procent och en sekreterare på 5 procent till Hjälpmedelkommittén. Hjälpmedelssamordnarens uppgift är att bereda och föredra ärenden samt bistå med övergripande sakkunskap till parterna. Sekreterarens uppgift är att protokollföra möten. Detta innebär att Hjälpmedelkommittén består av sju representanter från regionen och sju representanter från kommunerna. Tidsperiod för varje representants deltagande avgörs av respektive organisation.

Finansiering

Representanter från region och kommuner deltar inom ramen för sin ordinarie tjänst och finansieras därmed av respektive organisation. Hjälpmedelssamordnare och sekreterare finansieras genom att huvudmännen delar lika (regionen 50 procent och kommunerna 50 procent) på kostnader för lön, sociala avgifter och OH vilket motsvaras av lönekostnad x 1,7. Intern fördelning mellan kommunerna baseras sedan på befolkningsunderlag. Arbetsgivarorganisation för hjälpmedelssamordnare och sekreterare fakturerar övriga parter enligt finansieringsmodell.

Arbetsätt

Ordförande och vice ordförande utses av Hjälpmedelkommittén vid det konstituerande sammanträdet efter varje årsskifte. Ordförande och vice ordförande växlar mellan regionen och kommuner. Antal sammanträden under ett kalenderår fastställs av hjälpmedelskommittén. Ordförande, vice ordförande och hjälpmedelssamordnare planerar innehåll i Hjälpmedelkommitténs sammanträden. Alla representanter i hjälpmedelskommittén kan aktualisera och föredra ärenden som berörs vid ett sammanträde.

Hjälpmedelkommittén ska efter varje kalenderår ta fram en verksamhetsberättelse som exempelvis kan beröra väsentliga frågor som hanterats under året och ekonomiskt utfall inom hjälpmedelsområdet etc. Verksamhetsberättelsen delges beredningsgruppen till SocialKola och respektive organisation.³⁶

Avtalssamverkan

I Norrbotten respektive Västerbotten finns inget gemensamt politiskt organ med beslutande mandat för hjälpmedelsverksamheten, utan regionen och kommunerna beslutar var för sig. Det finns dock ett nära politiskt samarbete i dessa frågor.

Norrbotten

I Norrbottens län styrs ansvarsförhållandena av avtal som reglerar hälso- och sjukvårdsansvaret mellan Region Norrbotten och kommunerna i länet. Till grund för samverkan gäller "Kommunaliserad hälso- och sjukvård i hemmen", "Hjälpmedelspolicy för förskrivning av personliga hjälpmedel" och "Riktlinjer för förskrivning av hjälpmedel för

³⁶ https://www.rvn.se/contentassets/d2c26536f43248fe8fa64692fd36835e/fillista/avtal-och-bilagor/hjalpmedelskommitte/overenskommelse_hjalpmedelskommitte_version-1.1.pdf

personer med funktionsnedsättning”. Samverkansavtalet reglerar försörjningen av personliga hjälpmedel för de 14 kommunerna samt vårdgivarnas och regionens samarbete kring verksamheten. Samverkansavtalet innebär att regionen och kommunerna tar ett gemensamt ansvar för att utveckla hjälpmedelsverksamheten och kompetensen i hjälp-medelsfrågor i syfte att patient/brukare ska få tillgång till hjälpmedel på ett för båda parter kostnadseffektivt sätt. Målet med samverkansavtalet och en gemensam hjälpmedels-försörjning är att patienterna/brukarna på lika villkor får tillgång till funktionellt fullgoda hjälpmedel i hela länet.

Omfattning

Med hjälpmedelsverksamhet avses Division Services verksamhet och de personliga hjälpmedel som regionen och kommunerna har ett gemensamt intresse och ett delat ansvar för:

- Hjälpmedel till personer med funktionsnedsättning,
  - Hjälpmedel till personer med kommunikations- eller kognitiva funktionsnedsättningar.
- Samverkansavtalet omfattar även hjälpmedelsprodukter enligt ovan som också används som utrustning, som en del i en behandling och pedagogiska hjälpmedel i kommunernas verksamheter. Regionens specialistverksamheter som tillhandahåller hjälpmedel ingår inte i avtalet t.ex. syn, hörsel, andning, ortopedi och hjälpmedel som förskrivs av logoped samt hjälpmedel till barn 0-17 år.

Kostnadsfördelning

Grunden för den ersättning som kommunerna betalar till regionen är en fördelning av regionens självkostnader för tillhandahållande av hjälpmedel. Den ersättning som följer av samverkansavtalet betalas till regionen i form av en årlig abonnemangserättning (i enlighet med ett antal bilagor).

Avtalsperiod

Samverkansavtalet gäller under perioden 2016-01-01 – 2020-12-31, med en automatisk förlängning om 12 månader i taget. Parterna äger rätt att under avtalsperioden säga upp avtalet inför ett årsskifte om väsentliga förändringar inträffar i parternas verksamhet. För att avtalet ska upphöra måste skriftligt uppsägning dock göras senast nio månader före det kommande årsskiftet. Parterna äger rätt att påkalla förhandling vid behov av revidering eller mindre justeringar av avtalet. Dessa ska då ske i en partssammansatt grupp. Om förutsättningarna för samverkansavtalet förändras på grund av lagstiftning eller huvudmannaskap äger parterna rätt att uppta förhandling.

Samverkansorganisation

Parternas inflytande och medverkan i gemensamma frågor inom bl.a. hjälpmedelsområdet säkerställs i samverkansorganisationen.

Den politiska samverkansberedningen: har det övergripande ansvaret för samarbetsfrågor. Den politiska samverkansberedningen har representanter från kommuner och regionen.

Länsstyrgrupp: hanterar samverkansfrågor mellan länets kommuner och regionen. Länsstyrgruppen ska fastställa och följa upp länsövergripande överenskommelser och rekommendationer som därefter kommer att ligga till grund för lokala avtal. Samordningsansvarig för kommunerna är Kommunförbundet Norrbotten.

Samverkan Länsnivå

Samverkansmötet: svarar för att utveckla hjälpmedelsverksamheten och kompetensen i hjälpmedelsfrågor. Ett forum för informationsutbyte mellan kommunerna och regionen samt omvärldsbevakning inom hjälpmedelsområdet. Kommunförbundet ansvarar för att länets 14 kommuner tillsammans utser fyra representanter. Regionen utser fyra representanter. Samråd med utsedda kommunrepresentanter ska ske gällande:

- Fastställande av länsortiment,
- Avvikelser,
- Planering av utbildning,
- Viktig information från leverantörer.

Regionen är sammankallande till samverkansmöten 10 gånger/år.

Länshjälpmedelsgruppen utgör ett forum för dialog och informationsutbyte avseende förskrivning av hjälpmedel. Genom information och kommunikation ges förutsättningar för en likvärdig grundsyn på förskrivning för enskilda i Norrbottens län.

Samverkan kommunnivå

Information om ändrade ekonomiska förutsättningar (exempelvis vid utträngning av hjälpmedel som behöver ersättas i stor omfattning) ska ske till varje enskild kommun. Kommunen utser mottagare av informationen.

Lokala samverkansmöten: Respektive kommun utser en kontaktperson som regionen kan vända sig till i kommunspecifika frågor.

Division Service erbjuder årligen varje kommun lokalt att samverka genom att kalla till lokala samverkansmöten.

Samrådet sker gällande:

- Lokala förutsättningar för handhavande av hjälpmedel,
- Transporter,
- I förekommande fall filialförråd,
- Uppföljning.

Uppföljning

Samverkansavtalet genom ledningsrådet/samråd ska följa upp avseende verksamhet, kvalité och ekonomi en till två gånger per år. Uppföljningen görs i en grupp med representanter från regionen och kommunerna. Division Service är sammankallande. Division Service utser två representanter, kommunerna utser via Kommunförbundet fyra representanter. Rapportering görs till kommunerna och länsstyrgruppen.

Upphandling

Regionen genomför upphandlingar av hjälpmedel tillsammans med de kommuner som ingått samverkansavtal och vill delta i gemensamma upphandlingar, s k samordnade upphandlingar. Det praktiska upphandlingsarbetet genomförs av regionen. Regionen samverkar med kommunerna i fastställandet av sortiment och framtagandet av kravspecifikationer. Representanter från kommuner ska ingå i arbetet.

Även förskrivarstöd, IT-stöd, miljö och tvist regleras i avtalet.³⁷

Västerbotten

Ägarsamråd hjälpmedel fattar beslut om samverkan som behöver prövas politiskt, exempelvis ändringar i den gemensamma hjälpmedelsstrategin, rekommendationer om avgifter och prioriteringsordning i samverkan mellan parterna. Representationen i ägarsamrådet fördelas med utgångspunkt i hur stor del av hjälpmedelsförskrivningen som sker i Region Västerbotten respektive i kommunerna och enligt principen 70 procent kommun- och 30 procent regionrepresentation. Ägarsamrådet består av åtta ledamöter, som representerar huvudmännens politiska organisationer och utses av det politiska samverkansorganet inom området vård- och omsorg för regionen och kommunerna i Västerbotten, AC-konsensus. AC Konsensus hanterar och rekommenderar i frågor som kräver gemensamma lösningar i länet mellan socialtjänsten och näraliggande verksamheter inom hälso- och sjukvård i regionen. AC Konsensus är politisk styrgrupp för Länsamordningsgruppen (LSG) och Länsgrupp Barn och Unga (LBU), vilka består av representanter av ledande tjänstepersoner med beslutsmandat från socialtjänsten och regionens hälso- och sjukvård.³⁸

Samverkan – hjälpmedelsråd

För samverkan mellan Region Västerbotten och kommuner i hjälpmedelsfrågor finns det bland annat ett hjälpmedelsråd. Hjälpmedelsrådet i Västerbotten ska verka för en samordnad, kvalitetssäker och kostnadseffektiv hjälpmedelsprocess utifrån brukarnas behov.

- Hjälpmedelsrådet är vårdgivarstyrt enligt uppdrag från LSG. Hjälpmedelsrådet består av fem representanter från kommunerna och två representanter från Region Västerbotten. Antalet representanter är kopplat till volymen på hyrda hjälpmedel,
- Mötet har en strategisk inriktning och beslut fattas i konsensus,
- Hjälpmedel Västerbotten ingår formellt sett inte i beslut, men innehar rollerna mötets ordförande och mötets sekreterare,
- Syftet är att verka för en samordnad, kvalitetssäker, jämlik och kostnadseffektiv hjälpmedelsprocess inom Västerbottens län,
- En helhetssyn är hörnstenen för denna hjälpmedelssamverkan med uppföljning och tillämpning av regelverk och praxis,
- Vid behov ska Hjälpmedelsrådet besluta eller föreslå förändringar till LSG.³⁹

³⁷

[https://vis.nll.se/process/administrativ/Dokument/divse/Styrande/M%
c3%a5ldokument/Samverkansavtal%20Hj%c3%a4lpmedel.pdf](https://vis.nll.se/process/administrativ/Dokument/divse/Styrande/M%c3%a5ldokument/Samverkansavtal%20Hj%c3%a4lpmedel.pdf)

³⁸ <https://www.regionvasterbotten.se/naringsliv-och-samhallsbyggnad/regional-samverkan-for-halsa-och-social-valfard/regionala-samverkan-var-d-och-omsorg/ac-konsensus-politiskt-samverkansorgan/agarsamrad-hjalpmedel>

³⁹ <https://regionvasterbotten.se/for-var-dgivare/behandlingsstod-och-var-driktlinjer/hjalpmedel/samverkan-hjalpmedelsrad>

Bilaga 5 – Intervjuer med politiker och tjänstemän

Frågor

Följande frågor ställdes till de personer som intervjuades:⁴⁰

1. *Hur upplever du att GNU fungerar i dess nuvarande samverkansform?*
2. *Hur skulle förbättringar av verksamheten kunna ske och i så fall på vilket sätt?*
3. *Övriga kommentarer?*

Sammanfattning av den information som framkom under intervjuerna

Politiker

GNU i dess nuvarande form

Bland de politiker som har intervjuats är uppfattning att nämnden i dess nuvarande form i huvudsak har fungerat bra. En fördel med GNU är att ledamöterna i nämnden även sitter i sina respektive hälso- och sjukvårdsnämnder. Det innebär att politikerna har vetskap om vad som händer ute i kommunerna i relation till nämndens verksamhet. Vidare har ledamöterna också sakkunskap i nämndens frågor och de rör sig nära väljarna och brukarna. Att upphandlingarna genomförs gemensamt mellan region och kommuner har även inneburit sänkta kostnader och en större enlighet i utbud m.m. inom Jämtland Härjedalen. Det har varit fördelaktigt för alla parter, men främst för kommunerna. Dessutom har vissa specifika frågor i upphandlingar lyfts, t.ex. social hållbarhet, vilket ses som positivt. Hjälpmedelsverksamheten är en av de mest politiska verksamheterna. Det är därför viktigt att ha kvar möjligheter till politiskt beslutsfattande där de som tar besluten är kunniga i frågorna. Vidare är det viktigt att det finns ett likvärdigt utbud av hjälpmedel och MTP i regionen.

Det finns en risk att det ”vårdfokus” som finns i dagens GNU tappas bort om GNU skulle komma att uppgå i en utökad gemensam nämnd och att en fungerande verksamhet ”slås sönder”. Jämtland Härjedalen har varit en föregångare inom området, som andra regioner har tittat på och tagit efter.

Utvecklingsmöjligheter

När det gäller utvecklingsmöjligheter lyftes att samspelet mellan politiker och tjänstemän inom området behöver utvecklas, både i regionen och kommunerna. Detta så att kunskapsöverföringen förbättras, i syfte att höja nivån på diskussionerna vid nämndens sammanträden och förbättra kvaliteten i besluten. Nämnden behöver också få en mer direkt kontakt med brukarorganisationerna, så att trösklarna sänks för en löpande dialog mellan politiker och brukare. Vidare lyftes att GNU kan behöva bli ”tuffare” med att lyfta ut hjälpmedel och MTP ur sortimentet som tillhandahålls på öppna marknaden.

---

⁴⁰ Se bilaga 6 för närmare information.

Tjänstemän

Hjälpmedelverksamheten

GNU i dess nuvarande form

Inom hjälpmedelverksamheten är uppfattningen att GNU i huvudsak fungerar bra. När hjälpmedelområdet infördes i nämnden fanns inte MTP-överenskommelsen och Hjälpmedelshandboken. För kommunerna har många viktiga frågor sammanfattats i dessa dokument.

Utvecklingsmöjligheter

För hjälpmedelverksamheten är det viktigt att mandatet i delegationsordningen är tydligt ända ner till hjälpmedelskonsulentnivå, dvs. vad som ska beslutas av fullmäktige (avgifter), av nämnden, av beredningsgruppen, av konsulentgruppen gemensamt, av enskild konsulent/tekniker inom dennes produktområde, respektive av förskrivare själv inom sitt yrkesansvar. Företrädare för hjälpmedelverksamheten har anfört att GNU i dess nuvarande form ibland har diskuterat ärenden på för hög detaljnivå. Beredningsgruppen upplevs å andra sidan inte ha tillräckligt stort ansvar eller mandat. En uppfattning är att kommunernas verksamhetsnära frågor skulle kunna lösas ännu bättre i en utökad beredningsgrupp, liksom i ett utskott eller kommitté med en reviderad delegationsordning. Vidare skulle en bättre arbetsordning för nämnden kunna åstadkommas genom reviderat samverkansavtal, reglemente och delegationsordning.

För brukarna är ledtiderna viktiga. När brukare hör av sig med ett ärende (oftast en produkt som inte finns i grundsortimentet) har de inte tid att invänta en lång utredning. Ett snabbt och ordnat införande av nya hjälpmedel är därför av stor vikt, dels till enskild person, dels generellt i sortimentet.

Upphandlingsenheten

GNU i dess nuvarande form

Nämnden upplevs i huvudsak fungera väl.

Utvecklingsmöjligheter

Inom regionens upphandlingsverksamhet lyfts främst att upphandlingsfrågorna har kommit att få en alltmer undanskymd roll ju längre tid som har förflutit sedan hjälpmedelområdet blev en del av GNU: Hjälpmedelsfrågorna har mer och mer tagit över på bekostnad av upphandlingsfrågorna. Detta upplevs dock inte som ett stort problem, som innebär att en organisationsförändring måste genomföras. Den obalans som uppstått skulle kunna lösas genom ett förändrat upplägg för sammanträdena under året, t.ex. genom att upphandlingsfrågor koncentreras till det första respektive sista sammanträdet på året.

Bilaga 6 – Förteckning över intervjuade personer

Region Jämtland Härjedalen

Politiker

Mats E Nilsson (L), ordförande i GNU,

Bengt Bergqvist (S), ersättare för ordföranden i GNU och tidigare ordförande i nämnden.

Tjänstemän

Lena Larsson, Chef Upphandlingsenheten,

Jessica Isaksson, strateg.

Strömsunds kommun

Politiker

Karin Näsmark (S), ordförande i Socialnämnden, tillika vice ordförande i GNU.

Region Västerbotten

Tjänstemän

Anita Helgesson, strateg.

Bilaga 7 – Arbetsordning för Brukarråd

Arbetsordning för brukarråd mellan representanter från handikappörelsen i länet och Jämtlands läns landstinget

Syfte

- att i samråd ge och få insyn i verksamheten samt
- att tillsammans kunna påverka och komma med förslag som leder till verksamhetens utveckling.

Arbetsområde och sammansättning

Brukarråd är ett forum för samråd mellan representanter från handikapporganisation/-er och personal inom landstinget. Handikapporganisationens inriktning ger en anvisning till vilken verksamhet som berörs inom landstinget.*

Rådet har en rådgivande funktion och sammankomsterna ska genomföras på ett informellt sätt. Rådet kan ej fatta beslut i avgörande frågor. Frågor i behov av beslut förs vidare av handikappsamordnaren.

Brukarråd kan initieras antingen av handikapporganisation eller av verksamhet i landstinget.

Brukarråd är organisatoriskt knutna till aktuell verksamhet som också är sammankallande.

Berörd handikapporganisation och aktuell verksamhet beslutar i samråd om rådets storlek, det vill säga hur många representanter det ska ingå från handikappörelsen resp personalen. Önskas förtroendevaldas deltagande i rådet, beslutas och utses dessa genom landstingsstyrelsen. Förfrågan går via handikappsamordnaren.

Rådet bör inte vara större än 9 personer, undantag kan förekomma. För samtliga ledamöter i rådet ska om möjligt ersättare utses.

Ordförande och sekreterare utses inom respektive råd (gäller ej förtroendevald).

Ledamöter och ersättare väljs för fyra år räknat från och med 1 januari året efter då val av fullmäktige i landsting och kommuner har skett.

Vid inrättandet av brukarråd väljs ledamöter och ersättare för tiden fram till utgången av det år då val av fullmäktige i landsting och kommuner sker.

Vid fyllnadsval väljs ledamot eller ersättare för tiden fram till utgången av innevarande mandatperiod.

Arbetsformer

Rådet kan vid behov initiera att ärenden aktualiseras i landstingsstyrelsen eller i Länets handikappråd LHR. Ärendet går via handikappsamordnaren.

Brukarråd ska sammanträda minst 2 gånger per år.

Vid sammanträdena ska minnesanteckningar föras, vilka ska delges rådets ledamöter, landstingsstyrelsen och LHR.

Enskilda individers personliga förhållanden får inte diskuteras i rådet.

Ersättning

Ersättning till ordinarie ledamot och ersättare från handikapporganisation styrs av landstingets antagna arvodesbestämmelser.

---

* Läs mer på www.socialstyrelsen Välj Hälsa- och sjukvård, klicka på funktionshinder och handikapp. Välj [Kontakt](#); handikappheten, välj [Mer info](#); bidrag till frivilligorganisationer.

Jämtlands läns landsting lämnar bidrag till de handikapporganisationer i länet vars riksorganisationer erhåller bidrag från Socialstyrelsen. Om länets organisationer kan man läsa på Handikappsamverkans hemsida www.hsv.z.se eller ringa 063-18 18 84

Det finns 3 organisationer som står utanför HSV i länet. Det är Synskadades riksförbund i Jämtlands län SRF, De handikappades riksförbund i Jämtlands län DHR samt Demensföreningen i Jämtlands län.⁴¹

---

⁴¹ Dnr: LS/1231/2005.

Bilaga 8 – Medlemsföreningar i Funktionsrätt Jämtland Härjedalen

Afasiföreningen
 Astma- Allergiföreningen, region Mellannorrland
 Attention Jämtland Härjedalen
 Autism- och Aspergerföreningen
 Föreningen Blödarsjuka Västernorrland/Jämtland
 Celiakiföreningen
 Cystisk Fibros Södra Norrland
 Diabetesföreningen
 Elöverkänsligas förening
 Emmaföreningen
 Epilepsiföreningen
 FUB Jämtlands län
 Hjärnkraft
 Hjärtebarnsföreningen Mitt
 Länsföreningen HjärtLung
 HRF Jämtland ILCO Jämtland
 Jämtgubben
 Njurföreningen
 Parkinsonföreningen
 Psoriasisförbundet Jämtlands län
 Reumatikerdistriktet
 ROP Osteoporotiker i Jämtlands län
 RSMH Jämtland/Härjedalen
 RTP Jämtlands län
 Strokeföreningen
 Tandvårdsskadeförbundet Jämtlands län⁴²

---

⁴² Kansliet, Funktionsrätt Jämtland Härjedalen. Listan uppdaterades i september 2019.

Bilaga 9 – Samarbetsavtal för Gemensam nämnd mellan Jämtlands läns landsting och länets samtliga kommuner avseende samordnad upphandling, lagerhållning och distribution av sjukvårdsprodukter⁴³

Mellan Östersunds, Strömsunds, Krokoms, Härjedalens, Bergs, Bräcke, Åre och Ragunda kommuner samt Jämtlands läns landsting har träffats följande överenskommelse om samverkan i en gemensam nämnd enligt 3 kap 3 a-c § § kommunallagen (1991:900) i fråga om samordnad upphandling, lagerhållning och distribution av sjukvårdsprodukter åt kommunerna och landstinget.

1 Ändamål

Den gemensamma nämndens uppgift är att på affärsmässiga villkor svara för samordnad upphandling, lagerhållning och distribution av sjukvårdsprodukter.

Med sjukvårdsprodukter avses produkter som används i sjukvård eller sjukvårdsliknande verksamhet samt hjälpmedel som hjälpmedelscentralen har ansvar för att tillhandahålla i länets kommuner och landsting.

Den gemensamma nämnden har också till uppgift att erbjuda hjälpmedel för funktionshindrade till dem som är bosatta i kommunerna i länet. Uppgiften omfattar både kommunernas och landstingets ansvar att erbjuda hjälpmedel.

Nämnden får besluta om tillämpningsanvisningar och rutiner för verksamheten, tolkning av hjälpmedelsfrågor där oklarheter råder och övergripande prioriteringsärenden (egenansvar gällande fritid, dubbelutrustning och liknande).

Nämnden ansvarar för att sortimentsurval sker på ett sådant sätt att kommuner, landsting och brukarorganisationer har inflytande, att utvärdering och uppföljning sker av hjälpmedelsverksamheten ur ett brukarperspektiv och att verksamheten drivs ekonomiskt och rationellt och med hög kvalitet vad avser kompetens, service och kostnadseffektivitet.

2 Värdkommun

Den gemensamma nämnden tillsätts av Jämtlands läns landsting och ingår i dess organisation.

Landstinget skall ansvara för beredning och verkställighet av nämndens beslut med undantag av vad som framgår av följande stycken samt ombesörja nämndens administration och ansvara för dess handlingar.

---

⁴³ Senast reviderad 2017.

En tjänstemannagrupp ska finnas med uppgift att handlägga och bereda ärenden till nämnden som berör hjälpmedelsverksamheten, ansvara för att beslut och information delges kontaktpersonerna i kommuner och landsting, svara för omvärldsbevakning av hjälpmedelsfrågor av övergripande karaktär samt ge information till verkställande funktioner inom landstinget och kommunerna och följa utvecklingen inom hjälpmedelsområdet.

Beredningsgruppen ska bestå av tjänstemän från kommuner och landsting som är insatta i hjälpmedelsförsörjningen för länet. I gruppen ska en enhetschef för hjälpmedelscentralen, en primärvårdsrepresentant, en representant specialiserade vården, en representant för MAS/MAR och en förvaltningschef från kommun vara representerade. Enhetschefen för hjälpmedelscentralen är sammankallande i beredningsgruppen.

Beredningsgruppen ska sammanträda minst 4 ggr/år.

Kommunerna och landstinget ska utse kontaktpersoner inom den egna verksamheten som har i uppgift att vara förmedlande länk mellanhjälpmedelsnämnden och verksamheten. Personen ska också ha ansvar för att samråd med förskrivare sker och ha till uppgift att sprida information från hjälpmedelsnämnden i den egna verksamheten, till beredningsgruppen återföra ärenden där oklarheter råder samt framföra förslag och idéer till förbättringar och utveckling.

3 Mandatperiod

Mandatperioden för den gemensamma nämnden skall vara fyra år räknat från den 1 januari 2003. När val av ledamöter och ersättare i nämnden sker första gången skall det avse tiden från valets förrättande till ingången av år 2003.

Nämndens verksamhet skall dock upphöra under löpande mandatperiod, om parternas överenskommelse upphör att gälla före periodens utgång.

4 Antal ledamöter och ersättare i nämnden

Den gemensamma nämnden skall ha nio ledamöter och nio ersättare. Varje kommun och landsting utser vardera en ledamot och en ersättare.

Av kommunallagen följer att Jämtlands läns landsting utser ordförande och vice ordförande bland nämndens ledamöter.

5 Närvarorätt vid nämndens sammanträden

Parterna är eniga om att nämnden skall ge en inköpare från respektive kommun och landstinget rätt att närvara vid nämndens sammanträden och delta i överläggningarna men inte i besluten.

6 Budget och bidrag till nämndens verksamhet

Jämtlands läns landsting fastställer budget för den gemensamma nämnden efter samråd med samtliga kommuner. Förslaget till budget för den gemensamma nämnden skall tillställas kommunerna i god tid före budgetens slutliga behandling.

Nämndens kostnader för administration skall liksom kostnader för upphandling, lagerhållning och distribution fördelas mellan kommunerna och landstinget genom påslag på produkterna.

Ledamot och ersättare i den gemensamma nämnden skall erhålla ersättning för uppdraget från den kommun/landstinget som valt ledamoten och ersättaren.

7 Äganderätt till egendom

Jämtlands läns landsting skall äga den egendom som förvärvas för den gemensamma nämndens verksamhet.

8 Verksamhetsberättelse

Den gemensamma nämnden skall årligen efter samråd med kommunerna lämna verksamhetsberättelse till styrelsen för Jämtlands läns landsting.

9 Revision

Revision av den gemensamma nämndens verksamhet genomförs av parternas revisorer på det sätt som respektive huvudman beslutar.

10 Medelsförvaltning och insyn

Jämtlands läns landsting ansvarar för medelsförvaltningen. Kommunerna har rätt till löpande insyn i landstingets medelsförvaltning såvitt avser den gemensamma nämndens verksamhet.

11 Nämndens ställning

Nämnden fattar beslut i Jämtlands läns landstings namn och ingår avtal för Jämtlands läns landstings räkning. Jämtlands läns landsting har därför att hantera och svara för civilrättsliga krav som en utomstående leverantör kan komma att ställa på grund av avtal som nämnden ingått.

Jämtlands läns landstinget och kommunerna är solidariskt ansvariga för eventuella civilrättsliga krav som ställs på landstinget enligt första stycket. Detta gäller även ersättningskrav som ställs på landstinget med anledning av avtal som ingåtts i enlighet med nämndens beslut.

12 Överenskommelsens varaktighet

Denna överenskommelse gäller från och med den 1 april 2002 och tillsvidare. Varje samverkande kommun och landstinget har rätt att med ett års uppsägningstid säga upp överenskommelsen att upphöra vid kalenderårs utgång.

13 Tvist

Tvist med anledning av denna överenskommelse skall i första hand lösas i SVOM (Sociala vård- och omsorgsgruppen). Går inte detta skall tvisten avgöras av tingsrätten i Östersund.

14 Godkännande

Denna överenskommelse gäller under förutsättning att respektive kommun- och landstingsfullmäktige godkänner överenskommelsen.

Denna överenskommelse har upprättats i nio likalydande exemplar varav parterna tagit var sitt.

Bilaga 10 – Delegationsordning GNU

Allmänt

Gemensam nämnd avseende samordnad upphandling, lagerhållning och distribution av sjukvårdsprodukter har under de förutsättningar som anges i 6 kap 37-39 §§ samt 7 kap 5-8 §§ kommunallagen, rätt att delegera beslutanderätt i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden till presidiet, ett utskott, en ledamot eller ersättare, eller till en anställd hos Region Jämtland Härjedalen. Beslut med stöd av delegation är juridiskt sett ett nämndbeslut och kan jämföras med ett beslut som nämnden själv har fattat. Beslutet ska kunna överklagas, antingen genom laglighetsprövning eller genom förvaltningsbesvär.

Beslut som fattas av en ledamot eller ersättare, eller en tjänsteperson som saknar delegering i ärendet är inte giltigt.

Det finns vissa ärenden som enligt kommunallagens 6 kap 38 § inte får delegeras. Dessa innefattar bland annat:

- ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet,
- framställningar eller yttranden till fullmäktige liksom yttranden med anledning av att beslut av nämnden i dess helhet eller av fullmäktige har överklagats,
- ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda, om de är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt,
- ärenden som väckts genom medborgarförslag och som överlåtit till nämnden,
- ärenden som enligt lag eller annan författning inte får delegeras.

Nämnden kan inte ändra ett beslut som fattas med stöd av delegation. Däremot kan nämnden återkalla den givna beslutanderätten. Ärenden som delegeras till ledamot, ersättare eller anställd kan av delegaten hänskjutas till nämnden, om hen anser att ärendet bör behandlas där.

Vid delegatens frånvaro får ersättare överta beslutanderätten av ordinarie delegat. Med frånvaro avses att delegaten inte är i tjänst på grund av sjukdom, semester, tjänstledighet, jäv eller liknande. Om såväl ordinarie delegat som ersättare är frånvarande och beslut i ärendet är brådskande går beslutanderätten tillbaka till delegerande instans.

Delegationsbeslut ska fattas med ledning av övergripande policys och riktlinjer. När samråd föreskrivs, med vilket menas att beslutet och underlaget för beslutet ska diskuteras med och synpunkter inhämtas från angiven funktion, innebär det att detta ska ske innan beslut. Det förutsätts att beslutsfattaren tar till sig och beaktar de synpunkter som framkommer vid samråd. Samråd föreskrivs i de situationer där expertkunskaper normalt krävs för ett bra beslut eller där det bedöms att beslutet bör föregås av en diskussion eller avstämning.

Verkställighet

Kommunallagen skiljer mellan nämndbeslut (som kan delegeras) och beslut som innebär ren verkställighet. Ren verkställighet innebär åtgärder som normalt ligger inom tjänstepersonernas dagliga arbete och ansvarsområde, och innebär tillämpning/verkställande av tidigare beslut, lag, instruktion eller befattningsbeskrivning.

Gränsdragningen mellan delegation och verkställighet kan i specifika ärenden vara svår.

Till skillnad från delegationsbeslut kan verkställighetsbeslut inte överklagas. Verkställighetsbeslut behöver inte anmälas.

Anmälan av delegationsbeslut

Samtliga beslut som fattas med stöd av delegation enligt kommunallagens 6 kap 40 § samt 7 kap 8 § ska anmälas till nämnden. Detta görs vid det första sammanträde efter det att delegationsbeslutet utfärdats.

Delegationsbeslutet ska minst innehålla följande:

- beslutsfattare
- beslutsdatum
- hänvisning till vilken punkt i delegationsbestämmelserna som beslutet stödjer sig på
- beslutets innehåll i korthet (vem/vad det berör)

Delegationsbeslut och till ärendet hörande handlingar ska **diarieföras** och/eller **registreras**.

Överklagandetid

Överklagandetiden av besluten som är fattade på delegation löper från den dagen som nämndens protokoll anslås.

Allmänna ärenden och rättsfrågor

	Ärendetyp	Delegat	Ersättare	Kommentar
1.1	Brådskande beslut enligt kommunallagens 6 kap 39 §	Nämndens ordförande	Nämndens vice ordförande	
1.2	Göra framställningar och avge yttranden som inte är av principiell art eller av större ekonomisk betydelse	Nämndens ordförande		
1.3	Avslag på begäran om utlämnande av allmän handling	Regiondirektör		Beslut att lämna ut allmän handling är verkställighet
1.4	Avvisning av för sent inkommet överklagande	Regiondirektör		
1.5	Avge yttranden över överklagande av beslut som fattats av delegat	Regiondirektör		
1.6	Omprövning av beslut som fattats på delegation	Regiondirektör		

1.7	Beslut om bevarande- och gallringsplaner	Regiondirektör		Efter samråd med regionarkivarie
1.8	Gallring av handlingar som inte omfattas av bevarande- och gallringsplaner	Regiondirektör		Efter samråd med regionarkivarie
1.9	Länsövergripande regler och riktlinjer inom nämndens verksamhetsområde, till exempel förskrivardirektiv	Ordförande i Beredningsgruppen		

Förtroendevalda

	Ärendetyp	Delegat	Ersättare	Kommentar
2.1	Deltagande i sammanträden och förrättning för förtroendevalda i nämnden	Nämndens ordförande		
2.2	Deltagande i sammanträden och förrättning för ordförande i nämnden	Nämndens vice ordförande		

Ekonomiärenden

	Ärendetyp	Delegat	Ersättare	Kommentar
3.1	Utse beslutsattestanter	Nämndens ordförande	Nämndens vice ordförande	

Upphandling

	Ärendetyp	Delegat	Ersättare	Kommentar
4.1	Underteckna upphandlingsuppdrag, tilldelningsbeslut och avtal i de av nämnden beslutade upphandlingar av sjukvårdsprodukter och hjälpmedel.	Områdeschef	Efter samråd med inköps- och upphandlingsenheten, ekonomi- och personalavdelningen	Ekonomidirektör då upphandlingens värde överstiger 250 000 kronor Områdeschef
4.2	Ge uppdrag till annan region eller kommun att genomföra upphandlingar för Region Jämtland Härjedalens räkning	Ekonomidirektör		